

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

HB 46

*Časopis Ústřední Matice
divadelního ochotnictva českého
v Praze*

60 LET
ÚVODČ

*Ročník XXVI. * Březen 1946 * Číslo 1*

Pamatujete se na nádherné kroje,
kostýmy a toalety v Tylově divadle
v Nuslích?

TY VŠECHNY VÁM PŮJČÍ

Jiří Sedláček

PŮJČOVNA FILMOVÝCH,
DIVADELNÍCH, TANEČNÍCH
A MAŠKARNÍCH KOSTÝMŮ

Praha II., Vodičkova ul. čis. 5

TELEFON 294-96

Novinky

divadelního písemnictví v nakladatelství

MELANTRICH

Jiří Frejka: **ŽELEZNÁ DOBA DIVADLA.**

Essaye o soudobé divadelní
problematice. S četnými foto-
grafickými přílohami. Obál-
ku navrhl Jiří Trnka. Stran
140. Brož. Kčs 60.—.

Stanislav Lom: **KAREL IV.**

Nové, přepracované a dra-
maticky prohloubené vydání
slavného historického drama-
tu o Otcí vlasti. S obálkou
Vlastislava Hofmana. Stran
194. Brož. Kčs 60.—.

Jindřich Vodák: **EDUARD VOJAN.**

Třetí, definitivní vydání Vo-
dákovy vojanovské monogra-
fie, rozšířené o škrty, vynu-
cené německou censurou, a
o řadu obrazových příloh.
Uspořádal J. Träger. Obál-
ku navrhl František Muzika.
Stran 216. Brož. Kčs 80.—.

U všech knihkupců

MELANTRICH

MAŠKARNÍ, DIVADELNÍ
A FILMOVÝ ZÁVOD

AŽA HUŇKOVÁ Praha I.,

Ovocný trh číslo 17. - Telefon čís. 374-74

Zvlášť doporučuji své oddělení dětských kostýmů pro veškeré pohádkové hry i dětské slavnosti. Pro moderní operetu a
revui možno obdržeti u nás celé skupiny girls a boys v různém provedení a snažíme se vyhověti P. T. cvičitelům tanců
v jejich žádostech.

UMĚLECKÝ ZÁVOD PRVÉHO ŘÁDU.

DRAMATICKÁ DÍLA Al. Jiráska, Al. a Vil. Mrštíků, V. Štecha, Gabr. Preissové

a všech ostatních významných českých dramatiků

dodá obratem

Divadelní nakladatelství a knihkupectví
Praha II., Karlovo nám. 30. Telefon 280-07, 749-63

Otaakar Růžička

NOVÁ ČESKÁ VESELOHRA

jednoho z nejlepších mistrů humoru:

Karel Poláček OTEC SVÉHO SYNA

S předmluvou P. Eisnera a obálkou A. Weniga — Cena 48 Kčs

Zajistěte si včas u svého knihkupce nebo přímo v nakladatelství

ČESKOSLOVENSKÝ KOMPAS Praha XVI., Plzeňská 66

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

ČASOPIS ÚSTŘ. MATICE DIVADELNÍHO OCHOT-
NICTVA ČESKÉHO V PRAZE. - VEDOUcí A ODPOV.
REDAKTOR: JAKUB RYDVAN. - REDAKČNÍ KRUH:
BOČKOVÁ ANDĚLA, GSÖLLHOFFER J. V., HUDEČEK
JOSEF, MINÁŘÍK OTTO, SMAŽÍK FRANTIŠEK.

ROČNÍK XXVI. • BŘEZEN 1946 • ČÍSLO 1

V Praze dne 15. března 1946.

Divadlo a tělovýchova. Spolky contra odbory. Dva a půl tisíciletí stará pravda o harmonické rovnováze těla a ducha stavi moderní tělovýchovu před řadu vážných úkolů.

Mládež, o jejíž duševní výchovu se starají speciální instituce, sdružuje se v tělovýchovných spolcích, kde kromě odborné a soustavné tělesné výchovy získává výchovu charakteru.

Výchovu tělesnou doplňují a prohlubují po stránce duchovní přednášky, večírky, dramatisace, besídky, debatní kroužky i školení členstva, které slouží k ozřejmění ideového programu tělesné výchovy. Náměty duchovních cvičení zdůrazní především cíle a snahy tělovýchovných organizací, seznámí s historií, tradicí, vývojem činnosti, význačnými pracovníky v oboru tělovýchovy. Toto ideální spojení tělesna a duševna je vedoucí funkcí tělovýchovných ústředí, jejich náplní i formou.

Čistokrevné divadlo je a zůstane vždy právoplatnou výsadou divadelních ústředí. I ono je doplňováno pomocnými složkami tělovýchovné povahy, které pomáhají k dokonalému zvládnutí divadelních úkolů. Jevištní pohyb, tanec, meloplastika, společná výchova vyžaduje v mnoha případech pilného tělesného cvičení a přece si divadelníci nezakládají tělovýchov-

ných spolků, opírajíce se o výsadu rovnoměrného přestění těla a ducha. Jejich nutnost tělesného cvičení je pouze pomocným faktorem pro divadlo, právě tak jako duchovní cvičení v tělovýchovných organizacích doplňuje pouze jejich ideový program.

60letá tradice divadelního ochotnictva, jeho bezvadná organizační síť 3000 spolků doma i v zahraničí, soustavné a divadelně odborné školení s důkladně propracovanými a odstupňovanými osnovami, vlastní soutěže, populární festivaly, tradiční celostátní Hronovy zavazují k neroztříštěné divadelní práci, která jest jeho jediným, výlučným pracovním programem.

Je bolestnou vlastností Čechů, že při velkých úkolech tříští své síly. Uniklo tím národu již mnoho krve a zničilo mnoho veřejně prospěšných podniků.

Aby tělovýchova zůstala hodna velké památky svých zakladatelů, musí veškeré úsilí soustředit především k zvládnutí nesmírných úkolů svého programu.

Válkou uvolněná kázeň a mravy rozleptaly mnohé z nádherných šiků sletových řad, které tak uchvacovaly domov i cizinu. Jenom rozumnou specialisací a dělbou práce, která věnuje všechny síly k vyplnění vlastního úkolu, dojdeme společného cíle. A. B.

J. K. TYL
† 1856

Obecenstvo si to přeje.

Jan Greža

Za poslední války dostal jsem se na venkov, kde jsem prožíval léta okupace. V nevelkém městečku Ž., majícím kolem 1500 obyvatel, při tom však jeden z nejstarších ochotnických spolků, jsem se pustil do ochotnické práce. A jak to už na venkově bývá — a mnohdy ani jinak býti nemůže — dělal jsem dramaturga, režiséra, někdy i herce, oponáře i kulisáře, nehledě už ani ke stavění sedadel před představením a k činnosti u pokladny. Ale to jsou věci, o nichž zde psátí nechci. Jde mi o něco jiného.

Předně o lacinou frázi a dokonce i pomluvu, že „obecenstvo si to přeje“. Nemám jen zkušeností z venkovského, ochotnického divadelnictví. I stálé, profesionální scény a nejenom v dobách okupace rády propadají myšlence, že „obecenstvo si to přeje“. Nevěřte tomu, není tomu tak. Obecenstvo si přeje právě to, co mu divadlo dává. Mám ovšem na mysli divadla ne pokusnická. Ta náleží do jiné skupiny. Ale prostě divadla, která — abych se stručně vyjádřil — hrají divadlo. Fráze, že „obecenstvo si to přeje“, jest hodně laciná. Ano: tam, kde obecenstvo je pokázeno hrami jen lehkými — těmi strašlivými fraškami a komediami, jejichž knižní úroda jest obludná a jejich prázdnota je zoufalá — si obecenstvo také těchto literárních příšerností přeje. A že náš venkov byl těmito divadelními možnostmi hodně zamořen, nelze popřít, jako nelze popřít, že tento ochotnický mor zanesli na venkov zase jen — ochotníci, kteří docela mylně se dávali svesti problematickými „úspěchy“ různých šmír. Jenže: u takové šmíry to dovedli zamaskovati, rutiněři dovedli i z kýče cosi udělati, kdežto ochotníci často klesli i pod úroveň šmíry. Pamatuji se na některé hry Vlasty Buriana. Obsahově to byly příšerné slátaniny. Jedině osoba problematického komika hrála. A takové slátaniny nejednou se dostaly i na ochotnické scény — ovšem bez Buriana. Co z toho pošlo, bylo hrozné.

Nuže: ono tragické „obecenstvo si to přeje“ žije ve skutečnosti jen v představách a — doufejme a snažme se o to — také už z části jenom v tradici.

Když jsme se za okupace pustili do práce, připadalo nám to všem tak trochu jako práce odpovědná. Anebo aspoň odpovědnější, než jakou byla před okupací. Tušili jsme, že nelze obecnstvu dávat jen laciné limonády, ještě lacinější „lidové hry“ anebo — jaká hrůza! — operety, jež, jak často v nakladatelských nabídkách se

čte, se hodí pro každé prostředí, pro jeviště v sále i ve volné přírodě. Čili: cosi jako mimikry, co žije všade, poněvadž jest to prázdné, mělké, hloupé a nevkusné. Rozhodli jsme se pro repertoar hodnotný. Ovšem obavy zde byly: jak se to bude líbit? A výsledek byl uspokojivý: líbilo se to! Líbilo se to proto, že najednou venkovský divák byl postaven před skutečné umění, před krásnou řeč, před živé osoby, před hlubší myšlenku. Zprvu trochu kroutil hlavou — ale musil přemýšlet a na konec pochopil, že divadlo není jen zábava pro oči a uši, ale také pro mozek. Jeho divadlo dostalo nový rozměr — řekněme třetí: zrak a sluch byly uspokojeny, avšak cosi s jeviště zaťukalo také na duši, na mozek. Divadlo se stalo něčím více.

Začalo se to líbit i hercům, kterým byla ukázána nová možnost projevu. Nejen ze sebe dělat na jevišti šašky anebo hlupáky, ale představit i lidi, kteří žijí trochu jiným životem. Otevřela se cesta pro herce i diváka do nových oblastí — z bídy a běd okupace bylo možno stoupati do zcela jiných sfér a nalézati aspoň trochu krásy v dobách, kdy ve světě zuřila jen bestialita, stupidnost a řádila hrůza smrti. Obecenstvo naplňovalo hlediště — musilo se hráti dvakrát a bylo by se hrálo i třikrát, kdyby okupační „bezpečnost“ nebyla to zakazovala. A bylo by se hrálo mnoho a mnoho krásných věcí, kdyby censura je byla povolovala. Ale touha zde byla — bylo nutno najíti cestičku, jak tuto touhu uspokojiti přes cenzuru a policejní opatření. Ale i tuto cestičku jsme našli: zahájili jsme „vnitřní soutěže“. To byla ve skutečnosti pláštěnka, pod níž se skrylo vše, co nemusily veřejné orgány vědět a vidět. Soutěž byla myšlena na př. takto: tři soubory nacvičí tři aktovky. Předvedou potom výsledek své práce na „členské schůzi“, kam měli přístup — podle stanov — jenom členové spolku a „hosté jimi uvedení“. Jiná soutěž byla konstruována takto: vybraly se charakteristické scény z několika kusů a zase na „pracovní schůzi“ byly předvedeny. Tak jsme dostali na scénu ukázky her, censurou zakázaných a nepovolovaných, protože jsme prostě tyto „pracovní porady“ nikomu nehlásili. A zároveň jsme herckým skupinám dávali úkoly těžší a těžší, dokonce jsme se pustili i do klasické dramatické literatury. Jen převrat v roce 1945 nám znemožnil, abychom na př. provedli na těchto „pracovních poradách“ Corneillovu „Rodogunu“. Již z tohoto titulu je vidno, že jsme zaměřili hodně

vysoko a díky dobrým hercům bylo by to bývalo představení skutečně slušné.

A obecnstvo? Ano. Obecnstvo si to přálo. Přálo si nakonec jen hodnotné hry a odmítalo už samo hry prázdné a hloupé. A nutilo svým zájmem či nezájmem i společnosti, aby vybíraly pro naše městečko repertoar hodnotnější.

Tedy zkušenost poučila nás — a poučí jistě i každý jiný spolek — že obecnstvo si přeje to, co mu jeho ochotnické divadlo dává, anebo dovede dáti. Každé divadlo si své obecnstvo vychovává a obecnstvo toho či onoho městečka není o nic náročnější, než jeho ochotnický spolek. Záleží na dramaturgovi spolku, co dovede obecnstvu dát a jak si to své obecnstvo dovede vychovat. Zde také leží velická odpovědnost na ochotnících. Oni to musí býti, kdož zvednou úroveň nejen svého divadla, ale i své obce. Kdybych měl býti kritikem našeho ochotnictví, soudil bych po této stránce hodně přísně. A soudil bych především ochotnické spolky. Ty jsou tu proto, aby šířily skutečné divadelní hodnoty, ne proto, aby vyhovovaly lacinému a špatnému vkusu. A na ně padá plná odpovědnost za to, co hrají. Nespoléhejte se na lacinou a naprosto lživou frázi o tom, že „obecnstvo si to přeje“! Je vaším úkolem, aby si obecnstvo přálo to, co vy mu chcete dávat.

Ale ovšem: to už je otázka ochotnické dramaturgie.

Chápu plně tíživou situaci toho, kdo venku je pověřen úkolem, vésti ochotnické divadlo po stránce umělecké. Jest to odpovědná práce a mnohdy práce nesnadná, ba těžká. A zase malá zkušenost: když jsem se pustil do ochotničení, pustil jsem se i do ochotnické knihovny. Krásná knihovna! Na 2500 divadelních her. Od Klicpery až po dnešní dobu. Věci, které jsem hledal po antikvářích dlouhá léta, našel jsem nakonec v knihovně venkovského ochotnického divadla. Pro divadelníka pravý požitek: staré věci, staré tisky, rukopisy, rozepsané hry, jež marně sháníš; defilé snad 100 i více let divadelní tvorby. A přece...

Vedle Tyla, Klicpery, Vrchlického, Svobody, Svobodové, Preissové, Dyka, Čapka atd. hrozný balast „ochotnických her“, nad nimiž se zvedá žaludek. A teď do toho posad'te člověka, který je sice vzdělaný, inteligentní — ale nemůže znát všechno! Posad'te do toho člověka, vědomého si své odpovědnosti — a doženete ho do blázince. Odvážil-li se vše přečísti, vše, co mu nakladatelé navalili za těch 100 let, zešílí, protože v té spoustě nicotností těžko vyloví tu či tam nějakou tu perličku. Tady bude odpomoc těžká. A myslím,

Josef Janoušek (Dramat. studio „Čin“ Praha) jako Jan Neruda v Lednově hře „Groš chudého“

že by si zasloužil zvláštní pocty muž, který by se odhodlal pročísti všechnu naši dramatickou tvorbu od počátku do dneška a vyhodil plevy. Byl by to čin záslužný. Očistil by českou dramatickou tvorbu od pitomůstek a nestranným, poctivým výběrem by usnadnil práci tisícům a tisícům ochotnických dramaturgů a režisérů. Vykonal by dílo, jež oceniti snad ani nelze. Myslím, že na tohoto muže naše ochotnictvo čeká. A teď, kdy děláme očistu na všech stranách, bylo by velmi záhodno konečně oddělit zrna divadelní literatury od plev. Věřte, že bychom našli dosti perel a perliček, zejména kdyby se našel ještě další svědomitý muž, který by sáhl do spoust rukopisů. Vždyť našimi ochotnickými scénami prošlo jistě hodně her, jež zapadly nezaslouženě jen proto, že nenašly nakladatele. Proto, že „obecnstvo si toho nepřeje“. Ano: obecnstvo si nemohlo ani přáti to, čeho neznalo proto, že se nenašel nakladatel, který by raději vydal věc hodnotnou než plevu. Pro plevu snadněji našel umístění než pro hodnotu. Ale nám, ochotníkům, nejde o zisk. Jde nám právě o ty hodnoty — a myslím, že se nám přece jenom podaří vytvořiti konečně to, po čem nejen toužíme, avšak co je také naším posláním — skutečnou ochotnickou

dramaturgii. To jest dramaturgii hodnotnou, svědomitou, poctivě lidovou v tom smyslu, v jakém lidovým uměním — a snad jediným — jest česká ochotnická práce. Vždyť tato práce — a toho si musíme být plně vědomi — nesmí na příště už býti jen milou diletantštinou, ale na-

opak uvědomělou uměleckou prací. Když ne z jiného důvodu, tedy alespoň z toho, že tisíce spolků se statisíci herci pro miliony diváků jest kolektiv, s nímž nelze hned tak srovnati něco jiného. Je to kolektiv lidový — je to ono ztělesnění nového pojmu lidové umělecké práce a výchovy.

České obecnstvo

Křivdí se našemu českému obecnstvu, připisuje-li se slabá návštěva divadel je mu. Vina je docela jinde, a to v těch, kdož vybírají pro naše divadla hry, z nichž vane do hlediště chlad dramatiků, třeba největších umělců, ale lidí čistě rozumových, bez hřejivého tepla citového. Naše obecnstvo nelze převychovávat, zůstaň věrno dávným požadavkům s r d e, které rozpoznal veliký Tyl, napsav do Květů z r. 1846 (č. 125): „Až posud vidáme to při českém obecnstvu, že jest přístupnější dojemným citům a snadněji se poddává ilusi, nežli obecnstvo německé, při němž přebroušená chuť nad přirozenými city vítězí.“

Náš lid nechodí do divadla jen a jen aby se smál, sledují jeho vkus již od let osmdesátých, kdy jsem se jako školák sdílival o počitky nedělního publika a dobře již tehdy vycítoval tajemné kouzlo duševního tepla, jímž bývaly prohráty nejúspěšnější hry onoho období. Vzpomínám radostně na některé zapadlé hry, jichž jsem od té doby neviděl, co nám tehdy koncem let osmdesátých a začátkem devadesátých poskytla dramata, jako Adámkův Heralt, Šamberkův Podskalák, Šubertovi Probuzeňci, z cizích Sardouova Vlast a j. Z Heralta jsem si odnesl pro celý život jeho zásadu zachovat si čest, třebaže by člověk o všechno ostatní přišel. Šamberkův Podskalák mě naučil milovat prostého člověka, který v sobě může mít více hrdinství, lepší charakter, nežli někteří velmožové, o nichž jsem čítával vzrušené povídky historických povídkářů, domácích i cizích. A hluboké dojmy ze Šubertových Probuzeňců a Sardouovy Vlasti provázely mě několik dní a vnucovaly mi přímo touhu moci někdy něco podobně účinného vytvořit. Ani jedinou z těchto her, jak podotčeno, neměl jsem již později příležitost vidět znovu na jevišti, abych jako dospělý muž mohl posoudit, zdali bych v některé z nich znovu našel, co mě kdysi uchvacovalo jako žáka obecné školy a prvních tříd gymnasijských. Myslím, že jmenovaným dramatům nepomohla do předčasného hrobu podstatná změna v náladách českého obecnstva, nýbrž nepřiznivá kritika, která svými odsudky „usměrňuje“, nebo ještě lépe řečeno po německu „gleichšaltuje“ repertoír divadel pražských i venkovských, že se řídívali Prahou přímo šablonovitě. Co nepřejde scénu pražskou, nemá pro ředitele a herce přitažlivost. A přece tak často čítáme v referátech o výsledcích soutěží, že mezi hrami se naskytla nejedna, hodící se pro venkovská jeviště.

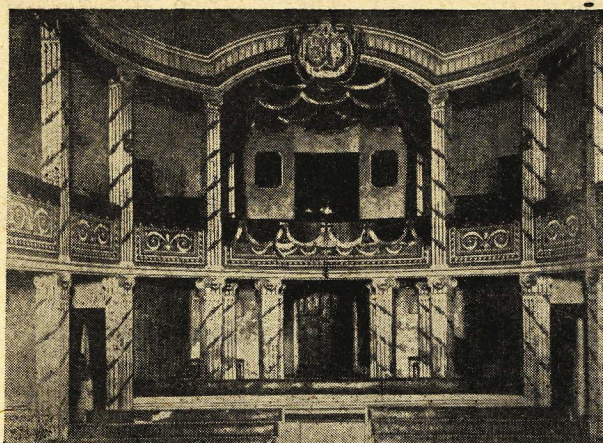
Byl jsem 17 let ředitelem divadelního spolku a za tu dobu (v letech 1921—1937) poznal jsem dokonale, že se obecnstvo od mých mladých let nezmě-

nilo, že se mu nejlépe vyhoví, předvádějí-li se na scéně dvě, řekl bych podle svého osobního vkusu, nejkrásnější ctnosti, odvozené od podstatného jména srdce, totiž s r d e č n o s t a s r d n a t o s t. Kde není těch, běda pokladně! Kolikrát přešel naši scénu srdečný Strakonický dudák, kolikrát srdnatý Plukovník Švec! Naproti tomu selhaly a dosud selhávají u nedělního obecnstva všechny pokusy o sehrání tak zv. „hodnotných“ her, při nichž srdce vychází naprázdno. V dnešní době, za vlády „tyrana Rozumu“, který zavádí nebo aspoň protežuje taková dramata, o nichž prý nutno přemýšlet, tedy jakési rebusy pro velké, nebo která řeší otázky a problémy, které zají mají jenom nepatrnou část obecnstva, zvlášť vyspělého a do jisté míry také otrlého, sotva se pohně do divadla lid, který právě má být převychován. Podobné úsilí je tak marné, jako nedělní kázání kněží o neradostném životě bezvěrců. Co je mi do toho!, řekne si mnohá věřící dušička a po druhé zůstane také doma.

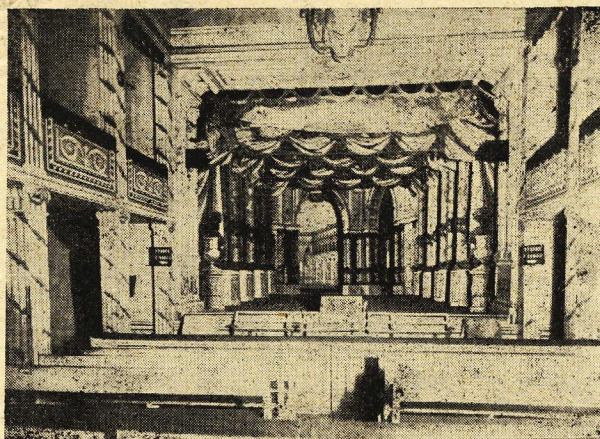
Náš lid hledá v divadle především příjemnou zábavu — a kdo by mu to mohl mít za zlé —, ale také utvrzení v pevné víře v konečnou spravedlnost, aby vítězilo dobro nade zlem, jak o tom čítal v zamilovaných knihách a vidal za mlada na jevišti. Vzpomínám na známého estetika českého Dra Josefa Durdíka, který mi v pedagogickém semináři uložil rozbor thematu „Jeviště jako mravní ústav podle Schillera“ (Die Schaubühne als moralische Anstalt betrachtet) a po pročtení mé práce prohodil: „Tomu nynější doba nechce rozumět!“ Tento výrok byl pronesen roku 1898, kdy se lidé do divadel hrnuli. Co by asi řekl Durdík dnešnímu stavu, kdy „rozhodující činitel“ nechťejí rozumět obecnstvu vůbec!?

Podle Schillera žádá divadelní hra, ani nejbujnější fraška není tak špatná, aby neposkytla divákovi poučení, na př. aspoň to, aby se naučil rozeznávat špatné charaktery od dobrých. A tomu jsme se dlouhá léta opravdu učili citem, neboť podle Nerudy „srdce je vždycky, ach, srdcem jen dítěte!“

Lidská srdce se nikdy nepředělají: přístupná dojmům a citům nezatvrdnou, tvrdá srdce se neobměkčí, jak nám toho přemíru důkazů podali v nedávných dobách Němci, o nichž napsal do Květů ze dne 14. srpna 1850 známý kritik Jakub Malý: „Naše české divadelní obecnstvo jest docela rozdílné od německého, ono není tak pokažené, jako toto. Proto jest snadněji uspokojitelné, jenom když se mluví k jeho srdci...“
Ferdinand Strejček

Hlediště

Jevišťe

Základní normy výslovnosti.

Ant. Pikart

I. Vstup, Pojem.

Mám na zřeteli vzornou výslovnost českého jazyka. Správná výslovnost hlásek ve slovech je předpokladem vytríbené mluvy. O zásadách správné výslovnosti pojednává pravomluva (ortoepie) a její sestrou je ortofonie, která se zabývá správným tvořením a zněním hlásek, genetickou stránkou mluvené řeči. Ortoepie dbá správného užívání hlásek a určuje tak jejich fyzikálně akustickou podobu ve slovech.

Otázka vzorné výslovnosti je stále problematická. Věda totiž dodnes tuto otázku systematicky neřešila; nemáme jediné práce, jež by i literárně pojednávala o hlavních zásadách správné výslovnosti. Nesmíme se proto divit, bují-li zde tolik názorů, nápadů a vyslovuje-li někdo tak, druhý jinak. Naši fonetické a filologové nestanovili zde dosud to, o čem dávno a dávno rozhodli pro písemné vyjádření mluvy. Pravidla českého pravopisu jsou pevně stanovena a mluvená řeč, živý obraz jazyka, zdá se, byla pozapomenuta. To, co o vzorné výslovnosti napsal dosud Hála, Trávníček, Oberpfalzer, jsou spíše poznámky, než zdůvodněná vědecká pojednání.

Slyším často otázku, kde nalézt vzornou českou výslovnost a mluví-li se někde vskutku správně. Dr. Hála v odb. revui v červnu 1941 uvedl, že vzornou českou výslovností je současná pražská výslovnost vrstev vzdělaných. Píše: „Je přirozené, že vzorem při hlasitém mluvení spisovným jazykem bude nám výslovnost pražská.“ V zá-pětí se vyskytl druhý vzor, tak zvaná moravská varianta, čili vzorná výslovnost brněnská. Záležitost šla tak daleko, že byl zcela vážně vysloven názor, že vzorem by se měla stát „lidová moravština“. A stejně tak by někdo mohl přijít s nápadem o lidové češtině, chodštině atd. To všechno jsou názory nevědecké a plané. Též názor Hálův o pražské výslovnosti vrstev vzdělaných jako vzoru, který později doplnil tak, že základem vzorné výslovnosti je klidná mluva

vzdělaných vrstev pražských, je mimo oblast vědeckou. Není vůbec vzorné výslovnosti pražské, jako není vzorné výslovnosti brněnské, hro-novské, ostravské, plzeňské a t. d. Vzornou českou výslovností je výslovnost jevištní, jevištní řeč — stejně v Praze, jako kde jinde na českém divadle. Jevištní řeč má právo být vzorem po všech stránkách, neboť je určována zásadami a zákony pravomluvnými, ortofonickými a ortoepickými. Na její forem-nosti má účast jazykozpyt. Participují zde i zá-kony estetické, neboť tu jde nejen o slovo, vzor-ně vyslovené, ale i o slovo krásné a živé. Na je-vištní řeč se také vždy poukazovalo jako na vzor pro ostatní svět.

Pro nás je tedy otázka vzorné výslovnosti ne-sporná, uzavřená. A poněvadž víme, že slovo na jevišti slouží umění, umělecké myšlenky, umělec-kému tvoření, budeme vždy dbát, aby divadlo vzalo na sebe přísnou povinnost zasvěcovati herce do základů jazykové kultury a čelit každé reprodukční ledabylosti.

II. Materiál. Charakter hlásek.

Materiál, z něhož je tvořena řeč, jsou hlásky. Hlásky jsou zvuky velmi jemné struktury. Tyto zvuky jsou dvojího druhu: samohlásky a sou-hlásky. Samohlásky (vokály) — a, e, i, o, u, y, krátké a dlouhé, spojené (ou, oe, ei, au a j.) ozna-čuje fonetika za tóny, t. j. za zvuky o pravidel-ném počtu kmitů. Tendenci mluvidel při jejich tvoření (artikulaci) je, že zvukovému proudu není kladena v cestu žádná překážka. Souhlásky pokládá fonetika za šumy, šelesty. Poslední vý-zkumy Dr. Hály však staví i souhlásky do sféry tónů. Počet kmitů za vteřinu však jde do tisíců: ž, š, č — 3500 až 4000, f — 4300, ř — 4400 a 5300, s, z — 8000, c — 9200. Při výslovnosti souhlásek jeví se naopak snaha zmenšovat du-tinu ústní a klást expiratornímu vzduchovému proudu v cestu překážky: zuby, jazyk, rty, čípek, měkké patro. Správným postavením a spolu-

uspořádanou (koordinovanou) součinností těchto činitelů nabývají souhlásky náležitě znělosti.

III. Skupiny samohlásek.

A. Ve slovech nesložených.

Slova: auto, soud, poutavý, idea, poesie, prosaický, Leoš... jsou slova nesložená. Samohlásky, které po sobě následují, vyslovujeme jako dvojhlásku, dohromady. Obě spolu hlasově splývají. Jejich spojení je v hlasité řeči těsné. Nemůže a nesmí být v žádném případě rušeno, rozvázáno ani nejmenším zdůrazněním druhé samohlásky.

B. Ve slovech složených.

Slova: naopak, neúroda, vyoral, pousmál se, doopravdy, přiučil se, zaúpěl... jsou slova složená. Skládají se z předpony a hlavního slova významového, které samo o sobě má smysl a význam: na-opak, ne-úroda, vy-oral, po-usmál se, do-opravdy, při-učil se, za-úpěl. V těchto slovech vyslovujeme dvě samohlásky po sobě následující, vždy každou zvlášť, odděleně; druhá samohláska je tedy nasazena hlasově zvlášť, má mírný hlasový ráz. Splývání je tím úplně vyloučeno.

C. Na švu slov.

Samohlásky se stýkají často na švech slov: má úcta (á-ú), matka a otec (a-a-o), mladí a ustaraní (i-a-u), a i u ostatních (a-i-u-o). Styk samohlásek není těsný. Samohlásky nesmějí splývat. Jejich výslovnost se řídí podle pravidla o slovech složených. Je nutno každou druhou a následující samohlásku nasazovat zvlášť.

D. Výjimky.

Slova: nauka, poučka, naukový, naučný, vyučení a podob. jsou rovněž slova složená. Hlavní však jejich část — uka — učka, ukový, učení — sama o sobě stojí, jest zcela bez významu. Nemá smyslu. Teprve ve spojení s předponou na, po, vý stává se logickým tvarem a celým slovem, které teprve nyní nabývá významu. Proto je pokládáme za slova nesložená a výslovnost samohláskových skupin se řídí pravidlem o slovech nesložených. Vzniklá skupina dvou samohlásek musí znít jako dvojhláska (au, ou, ýu) bez přerušení, bez uzlíků, v jediném hlasovém proudu.

Děje se tak z estetických zájmů jazyka. Smysl a cit pro krásu mluveného slova vylučuje vyslovit taková slova odděleně. Tento zjev vidíme všude tam, kde hlavní část slova sama o sobě je beze smyslu.

Řádná výslovnost samohláskových skupin podporuje znělost a účinnost jevištní řeči zvlášť. Všude tam, kde jsme na pochybách, budeme se řídit estetickým citem a nebudeme činit násilí přirozené kráse mluveného slova. Smysl pro čistotu jazyka vyžaduje právě od herce, aby při samohláskových skupinách dbal správné výslovnosti. Samohlásky, právě že jsou to tóny — a čeština jich má poměrně málo, jsou základními pilíři znělosti, výraznosti a jadrnosti jevištní řeči.

IV. Skupiny souhlásek.

Výslovnost souhláskových skupin řídí se týmiž zásadami, jaké jsme vyslovili u skupin samohláskových.

A. Ve slovech nesložených vyslovujeme dvě stejné souhlásky jako jedinou. Obě spolu vlastně splývají v jednotu: Anna — Ana, ranní — raní, měkký — měký, babiččin — babičin, ssál — sál, vyšší — vyší.

Totéž pravidlo platí i pro výslovnost souhlásek v těch slovech, kde první souhláska se přizpůsobuje, spodobuje se na následující. Stávají se foneticky stejnými a poněvadž jsou ve slovech nesložených, musíme vyslovovat jako hlásku jedinou: nižší — nišší — niší; zsinálý — ssinálý — sinálý; odtud — ottud — otud; Třebizský — Třebisský — Třebíský.

Nelze ničeho namítat, dá-li herec souhláscem delší trvání, prodlouží-li ji kvantitativně. Může to být však jen tam, kde se neporuší zvuková rovnováha slova: nižší — niší, zsinálý — sinálý. Nikdy nesmí být zde tato souhláska nasazována ostře.

B. Ve slovech složených — oddech, oddán, poddaný, rozsoudil, odtáhl, odtrhnouti — vyslovujeme dvě stejné souhlásky obě. Druhou musíme vždy nasaditi zvlášť. Po sobě následující souhlásky zde nesplývají. Tak je v těch případech, kde první souhláska se spodobuje na následující: odtáhl — ottáhl, rozsoudil — rossoudil, odtrhnouti — otrhnouti.

C. Na švu slov vyslovujeme foneticky stejné souhlásky obě, odděleně: proč činíš, šel lesem, jak krásná, váš šat, přes sebe; konev vody, vůz zajel, holub byl, před domem, už žije.

Upozorňuji výslovně, že poslední souhlásky ve slovech konev, vůz, holub, před, už (tedy ve slovech, kde se spodobují, stojí-li slova osamoceně) se nespodobují, následuje-li táž souhláska. Taková výslovnost by ztěžovala práci mluvidel a tomu se artikulační ústroje vzpírají. V základě běží o jeden hlavní zákon ortoepický, o němž bude pojednáno později — totiž, že první souhláska skupiny souhláskové musí mít charakter souhlásky následující. Je-li tato hlasná (vyluzuje-li se při ní hlas), musí být předcházející také hlasná. Je-li nehlasná, musí být nehlasná i první.

Obě souhlásky na švu slov vyslovujeme i všude tam, kde koncová souhláska prvního slova se spodobuje podle první souhlásky ve slově následujícím: stav — f Františka, před — t tebou, už — š šel, vůz — s sjel, holub — p pil, konev — f Františkova, váš — ž žert, přes — z žmu. Pozornosti vyžaduje sousedství hlásek na švu slov: Váh hučel, výloh hodlal, brloh hned. Tam, kde je to možné, kde to není na újmu vnitřní větne stavby, změníme slovosled tak, aby souhlásky H vedle sebe nestály. Kde to možné není, vyslovíme první H jako CH: Vách hučel. To proto, že při tvoření souhlásky H jeví se největší potřeba vzduchu (mezi vazy hlasovými je značně velká šterbina). Herec musí jím šetřit.

(Pokračování příště.)

Pražská divadla v lednu 1946.

Jiří Jesenius

Bývá zvykem, že na přelomu roku se dělá bilance za uplynulý rok a tak se zjišťuje zisk anebo ztráta. Není zde dostatek místa, abychom se mohli pustit do podrobného rozbírání všeho toho, co se od památných dnů květnových stalo v našem pražském divadelnictví, ač by to bylo velmi zajímavé a v mnohém směru i poučné. Musíme se proto spokojit prostým zjištěním, že byly od 5. května do konce roku 1945 uvedeny na pražské scéně celkem 143 hry s větším i s menším úspěchem. Že byla velká řada dramaturgických omylů. A že se z větší části nesplnilo to, co se tak krásně v porevolučních dnech slibovalo. V mimopražských divadlech to není lepší.

Návštěvníků v hledištích ubývá a pomalu se dostavuje krize, která dělá značné starosti povolaným činitelům a odborným spolkům. „Matice divadelní“, spolek ochotníků i herců z povolání a spisovatelů, založ. 16. května 1880, jehož prvním předsedou byl publicista Josef Barák, rozhodla se tehdy vypsat veřejnou anketu, aby se zjistily skutečné příčiny krize a aby je potom pomáhala odstranit.

A z tohoto stavu vstupujeme do nového roku 1946 o jedno divadlo chudší, neboť stará „Uranie“ dne 2. ledna 1946 vyhořela. V měsíci lednu bylo tedy v provozu 20 divadel a uvedeno bylo celkem 16 premíer.

Národní divadlo dalo na pořad 27. ledna nejpůsobnější operu Bedřicha Smetany „Dvě vdovy“ v novém nastudování Karla Nedbala.

Vinohradské divadlo uvedlo 15. ledna intimní rodinnou kroniku z měšťanského prostředí „Rukopis času“, v níž autor Zdeněk Němeček se

snažil vykreslit dramatickou křivku našich nesnází za dobu posledních třiceti let. V úterý 29. ledna provedlo druhou poválečnou hru Olgy Scheinpflugové „Viděla jsem boha“, jakousi náboženskou feerií o nerovném boji Filomeny z Doorvalu s násilím veřejné moci, zasazenou, podle autorky, do XVII. století. Hra, ne právě úspěšná, připomíná značně Billingerovu „Čarodějkou passovskou“, v níž autorka za doby okupace vytvořila hlavní postavu.

Realistické divadlo zařadilo do svého repertoaru 11. ledna komedii srbského dramatika Branislava G. Nušiče „Návrat do života“ pod názvem „Jak dlouho ještě“. Hra byla hrána v r. 1939 Vinohradským divadlem a jest satirickým obrazem měšťácké společnosti jihoslovanské.

Divadlo „D46“ sáhlo opět do zásob svých úspěšných inscenací z doby pobytu v Mozartu a obnovilo „Žebráckou operu“ od Berta Brechta ve čtvrtek 24. ledna. Je to drastická historie ze spodiny londýnské kolem roku 1900, se slavnými songy německého komponisty K. Weila. Zlákáno úspěchy dnes již populárního „Cirkusu plechovýho“, provedlo divadlo 28. ledna pod názvem „Zachovejte paniku“ jakýsi satiricko-politický kabaret, ve kterém bylo mnoho vtipného, ale někdy, bohužel, i nevкусného.

Divadlo 5. května představilo nám v „předpremiéře“ 17. ledna mladého nadaného slovenského dramatika Petra Karváše jeho hrou „Meteor“, ve které se řeší problém hrůdnosti. Tento čin, přes některé nedostatky, nutno připsat divadlu k dobru. Václav Kašlík nastudoval Bizetovu slavnou operu

„Carmen“, kterou divadlo provedlo po prvé 31. ledna.

Malá scéna provedla 8. ledna v komorních rozměrech kouzelnou pohádku W. Shakespeara „Sen noci svatojanské“ v překladu E. A. Saudka a v zajímavé režii Frant. Salzera. V pondělí 28. ledna mělo divadlo úspěšnou premíeru obrátne Hochwalderovy dramatisace Maupassantovy povídky „Kulička“ pod názvem „Tlustý anděl s Rouenu“. Děj se odehrává ve Francii za německé okupace v letech 1870-71.

Divadlo v Karlíně uvedlo 16. ledna francouzskou komickou operu Daniela Aubera „Fra Diavolo“, která se střídá s operním repertoirem tohoto divadla.

Rozmarné divadlo provedlo 12. ledna svou první hru pro mládež „Báječná země“ od J. Zodra.

„Disk“ (Divadelní Studio Konser-vatoře) mělo dne 23. ledna svůj první rozhodný úspěch provedením baladického příběhu o věrné lásce „Královna žalu“, poslední hrou irského Johna M. Syngeho.

Studio ND provedlo 23. ledna na svém jevišti „Univerzálního dědice“ od Jeana F. Regnarda v překladu Jarmily Votrubcové.

„Větrník“ uspořádal na paměť popraveného spisovatele Julia Fučíka pásmo pod názvem „Bojovník za radost“ (17. ledna).

Divadlo mladých pionýrů. Jiří Dalík, dramaturg divadla, zdramatisoval proslulou knihu mladého sovětského spisovatele A. Gajdara „Timur a jeho parta“ o chlapeckých čtnostech. Hra byla po prvé provedena v pondělí 14. ledna.

Dramaturgie divadla pro mládež.

Anděla Bočková

Do nedávna byla téměř neznámou pevninou. S věcí tak maličernou, jako občasně představení pro mládež, nedělal si dramaturg spolku velikých starostí. Vzal první, nakladatelem doporučenou hru, svěřil režii nováčkovi, který obsadil hru nejmeně zdatnými silami a po třech zkouškách předvedl místním dětem, jak se představení pro mládež hrát nemá.

Dnes se poměry dokonale změnily. Na mládeži stavíme základy nového života a není nám lhostejno, kdo a jak je vychovává. Chceme jí dát nejlepší z nejlepšího. A začneme od autora.

Česká dramatická literatura pro mládež je sice stará 130 let, vykazuje však velmi málo uměleckého snažení. Většina výtvorů více méně ztroskotaných existencí nese známku řemesla, konjunktury a machy. Nedostatkem zájmu a porozumění opravdových umělců ducha a pera vysvětluje 100leté zpoždění za tvorbou pro dospělé.

Dramaturg divadla pro mládež jest nucen tedy pracovat se všemi nedostatky dnešní divadelní literatury. Jeho funkce vyžaduje značného rozhledu, citlivosti a znalosti výchovných zásad. Vybere hru, jež sleduje v zábavné formě výchovný cíl. Dbá, aby výchovná tendence byla nedílnou součástí dějové stavby a zbytečně se nevnucovala. Vyžaduje čistoty jazyka, případně dramaturgickou úpravou dosáhne nápravy. Zdůrazní ve-

Scéna ze hry „Chlapci z Rybářské uličky“ od Vaňátka a Mecera (režisér Kosejk, výtvarník Fr. Hanzl) Zrzek—Václav Roubíček

Stagnace ochotnické činnosti - nebo poválečná únava ? J. Šilhán-Horský

Při účasti na výročních valných shromážděních okrsků a při povinném školení bylo členy předsednictva s politováním zjištěno, že v našem ochotnickém dění, na které jsme byli v posledních letech hrdi, protože bylo ve velikém rozmachu, nastal nezájem o organizační a divadelní práci. Proto jsem si položil hořejší otázku, která snad překvapila.

Zapomněli jsme velmi brzy slibů, které jsme si dali v době nesvobody, že až jednou... a ostatní jsme si pověděli vždy buď jen stiskem ruky, nebo pohledem, který řekl více, než spousta krásných slov. Zapomněli jsme, že v době zastavení činnosti veškerého ochotnictva navzájem jsme si sdělovali v úzkém kroužku názvy divadelních her, které budeme jednou provozovat? To bylo slibů, co všechno budeme dělat. A najednou — přízněme si — určitě rozčarování.

Nejhorší na tom však je, že tato stagnace nevznikla pouze v okrscích, ale zasáhla také do spolků, i takových, které byly dříve ukazatelé ochotnické práce a pile. Nutno uvážit, co je příčinou této stagnace a na nás je přičinit se o to, aby příčina byla co nejrychleji odstraněna:

Nastalo omezení organizační a divadelní činnosti odchodem činovníků a členů do pohraničí? Ci jsme se nervově tak vyčerpali za doby nesvobody, že potřebujeme nutně oddechu? Nebo naše mládež touží po jiných radovánkách a kratochvilích, které jí nebyly tak dlouho poprávány? Myslím, že z každého bude pravdy trochu. A jsme u jejího kořene.

Věřím a jsem pevně přesvědčen, že úkaz je pouze přechodný. Slyšíme, že se s největším úsilím pracuje na diva-

doucí ideu hry, výchovný prvek, cení dramatickou páteř a rytmus hry, stylovou jednotu a správný vývoj postav. Roztrídí hry pro mládež do tří stupňů, podle vhodnosti pro různý věk a vnímavost dětského diváka. Každý věkový stupeň má speciální zákony formy, tematiky, problematiky, jevištní mluvy a zpracování. Vycházíme-li z pedopsychologického rozdělení dětského věku na 6 období, všimneme si období druhého dětství od 4 do 7 let a zařadíme tento věk do I. stupně divadelních návštěvníků.

Pro ty nejmenší, které nechodí ještě do školy, je nevhodnější scéna loutková, která neklade tak velikých požadavků na soustavné soustředění dětské mysli. Vnímání je rozděleno na úseky, zabaví barva, hluk, zpěv, světlo, není třeba důsledné analogie. Dětský vjem obsáhne jen jednoduché akce, vyžaduje zvláštní jevištní řeči a pohybu. Kromě loutkové scény hodí se pro tyto nejmenší návštěvníky hry o květinách, broucích, ptácích a pod. V době školní dovede již dítě disciplinovaně naslouchat, přihlížet, soustředí se a nevyráží je již tak, jako ti nejmenší. Miluje výpravu a fantastické pohádky, které hovoří jeho obrazivostí a baví je i jednoduché realistické příběhy ze života dětí, které mu přibližují problémy denního života.

II. stupeň: 7 až 11 let kryje se s dobou školskou a sahá na vyšším stupni do doby prepuberty. Přechází sem z I. stupně ještě oblíba pohádek, které ustupují stále více (ve městě dříve než u venkovského dítěte) hře ze života, zvláště s dobrodružným nebo cizokrajným námětem. Kolem 10. roku hlásí se duševní předzvěsti dospívání a tu je třeba pečlivě vybírat hry, které musí být ušlechtilé náplní i formou.

III. stupeň: 11 až 15 let spadá celým rozsahem do prepuberty a puberty. Tomuto kritickému období měla by být věnována myšlenkou nejušlechtlejší a formou nejdokonalejší díla. Výchovná moc umění, která pomáhá často chorobně přebujelou fantazii vtěsnat do správných forem, má vliv na pozdější směr života a záliby dospívajícího. Heslem této skupiny je umělecké dílo, námětem i provedením. Ústřední myšlenkou jsou příběhy mládeže v rodině, škole, řešení problémů mravních, národních, sociálních a rodinných. Historické hry, osvětlující naši minulost, dějiny, zvyky, písně, pořekadla, dobrodružné hry, se-

Divadelní obecnstvo v Edinburghu v r. 1873.

Jaromír Schindler †

Každý herec — i ochotník —, který hrával v různých divadlech a ve více městech, ví, jak rozdílné je obecnstvo. Jedno je citovější, druhé chladnější, ba někdy až studené; jedno je vděčné i za málo, jiné velmi vybíravé a kritické; jedno svým uznáním hýří a potleskem div nezboří budovu, jiné sotva že tleskne, byť i herec dobře citil, že svou hrou je zaujal a že se líbil; jedno chová se v divadle jako v kostele, jiné zas jako v hospodě.

Probíral jsem se starou korespondencí svého otce a našel jsem v ní svazček dopisů, jež mu psal jeho přítel ze studií F. P., který po absolvování reálky v H. K. odešel do Skotska studovat presbyteriánskou teologii. Listy ty jsou odesílány z Edinburghu asi v měsíčních intervalech v letech 1872—73 a pisatel v nich velmi podrobně líčí, co zajímavého, nového a odlišného od domácích poměrů v cizině spatřil a jak to na něho působilo.

V jednom z nich, nedatovaném, ale podle obsahu a zařazení ve svazčku byl psán asi v druhé polovici dubna 1873. líčí pisatel také svoji návštěvu v divadle při pohostinském vystoupení italské operní společnosti z Londýna. Líčení to je tak barvitě, charakteristika tehdejšího skotského obecnstva tak odchylná od naší, že myslím — nebude jeho zveřejnění pro divadelní zájemce bez zajímavosti.

Vynechav vše osobní, reprodukuji toto líčení doslovně i se všemi zvláštnostmi slohu a pravopisu pisatele:

„— — — — —
Jak jsem v jednom v prvním listě svém pověděl, neteš se divadlo zde s přízně ze strany obecnstva. Pravil jsem též, že hlavní příčina toho leží v náhledech náboženských. Úsudek můj nemusím brát zpět, jest třeba pouze jej doplnit a sice v ten smysl, že vedle náboženského předsudku i mizernost jeho a extravaganost „gentlemanů“ anglických na tom vinná jest, že lepší kruhy divadla nenavštěvují. Mizerná divadla zde mají a to nejenom ve vnitřním upravení nýbrž i personál hanebný je.

Jsou zde v Edinburghu dvě divadla.

Jedno lepší zvané „royal“ (královské), druhé pouze pro vulgus, kde člověk za šilíng (50 kr.) může hrát na lorda. O posledním, hnojník to, pomlčím a promluví pouze o prvním.

„Royal theatre“ jest místnost dosti rozsáhlá mající mimo čtyřech loží a přizemků, dvě rozsáhlé galerie, na které asi 2000 lidí se vtěsnati může.

Druhý týden v měsici březnu zavítala k nám z Londýna „vlašská opera“ ohlašující velkými plakáty, že při zvýšených cenách 12 představení uspořádati hodlá. Krajané a já odhodlali jsme se přiležitost, poznati a slyšeti „vlašskou operu“ Londýnskou, použiti a navštívili jsme „Obersona“ druhé představení.

Dlouhá řada vozů, mezi kterými tu a tam skvostná ekvipage probleskovala, zvěstovala nám, že i lepší kruhy edinburghské do „nečistého“ divadla, vstoupiti se odhodlaly. A opravdu, ačkoliv v 7½ začátek ohlášeno a my v 7 h. na místě byli, tedy „dům“ byl ve všech místnostech naplněn a my jen v tíži ku kase se prodrati mohli, koupíce za 3½ šilíngů každý (1 zl. 75 kr. stf.) listek k stání na první galerii.

Na schodech již dorážel k sluchům

znamující mládež s cizími národy, jejich zvyky, podmínkami, povahou atd. tvoří vhodný výběr pro věk III. stupně.

Po šestnáctém roce není ukončeno dospívání. Mládež má sice volný přístup do divadel a biografů, výběr má být však dosud korigován, nehodnotné, hrubé, mělké a frivolní hry vyřazeny. Přechod od divadla pro mládež k divadlu pro dospělé není dosud zastoupen v naší dramaturgii.

Výběrem význačných děl domácích i cizích autorů učme mládež rozumět kráse a moci jevištního slova a dejme jí ucelený přehled klasické i současné umělecké tvorby!

Příklady pro výběr her jednotlivých stupňů:

I. stupeň: Broučci (Míla Kolář), Bzunda a Brunda“ (J. Kolář), „Špačiček“ (E. Sommerschuh), „Čapí mládě“ (Pinčevský), „Popelka“ (Holková), „Honza v zakletém zámku“ (V. B. Plumlovská), „Jednou ranou tři sta zabil“ (V. Vaňátko), „Vzpou-
ra v perníkové chaloupce“ (Vovsová), „Neohrožený Mikeš“ (V. Vaňátko), „Rozmazlená Pamela“ (M. Kolář).

II. stupeň: „O Slunečníku, Měsíčníku a Větrníku“ (F. Molík), „Ševc a čert“ (Liška), „To čert spískal“ (Dominik Filip), „Rozpustilý Janeček“ (V. Vaňátko), „Chlapci z Rybářské uličky“ (Vaňátko-Mecer), „Fialový mstitel“ (Hynek Stuchlý), „Jirkův velký vynález“ (Holan).

III. stupeň: „Lucerna“ (Al. Jirásek), „Strakonický dudák“ (Tyl), „Jiříkovo vidění“ (Tyl), „Tvrdohlavá žena“ (Tyl), „Princezna Pampeliška“ (J. Kvapil).

Vzpomeňme letos . . .

Antonín Skála a Otto Minářik

Rok 1946, nový rok zase nové, soustavné práce divadelně výchovné, ukládá nám v oboru dramaturgickém, abychom se trochu aspoň poohlédli, kterých divadelních jubileí musíme letos vzpomenout, chceme-li také ochotnický repertoar osvěžit a časově zpestřit.

Doplňkem a to účelným těchto divadelních výročí a večerů bude stručný proslov před oponou, výstavka jubilantových prací a vhodných snímků ve veřejné knihovně, kde soustředíme také všechny podněty i z ochotnických spolků, aby se tak staly dobrou pobídkou pro čtenáře a návštěvníky divadla i všechny členy spol-

delním zákoně, po kterém ÚMDOČ volá již skoro celé půlstoletí a od kterého si tolik slibujeme. Nyní, kdy konečně kromě nás dožadují se vydání zmíněného zákona též herci z povolání a právem, jistě k jeho schválení dojde a dojití musí.

Právě proto je nutno, aby naši ochotníci co nejdříve pochopili, že jejich čas už nastal. Již není zapotřebí být často až nechutně skromným, je nutno stát se sebevědomým a přihlásit se o své právo dalšího kulturního života a o své zásluhy.

Velmi často jsme slyšeli od různých lidí z vedoucích míst, že poukazují na bohatství i hodnotnost české literatury. Uvádějí vysokou duševní vyspělost českých lidí oproti jiným národům, byť i daleko silnějším. A zároveň se často ohánějí velikým počtem výstav kulturních a divadelních domů na českém venkově. Jedno však při této příležitosti zapomenou vždy uvést, že to byli zejména čeští ochotníci, kteří se nejvíce přičinili o duševní vyspělost našeho lidu. Ochotníci vždy na venkově propagovali českou knihu. A byli často samojedinými inspirátory a budovateli četných divadelních budov v našich městech.

Konečně v době nedávné, v době naší poroby, nebyl to náš ochotník, který i po provedené cenzuře dovedl často správným zdůrazněním třebas bezvýznamné věty naznačit divákovi, kam má správně myšlenkami zaměřiti, nebo gestem a pohledem pověděl divákovi více, než by řekl mnoha slovy?

Bylo-li v minulosti leckdy snahou našich politiků získati jen slávu a moc z národa — bylo vždy snahou našich ochotníků, aby národu a vlasti sloužili oddané a nezištně s láskou do posledního dechu. Teď je vhodný okamžik, ba dokonce povinnost ochotnictva, aby se hlásilo o své místo, které mu v národě a jeho kulturním dění skutečně náleží.

mým vřesk a zvířecí akordy vytrubujících v domě anglických gentlemanů. Vstoupiv do vnitř oponu, ani muzikanta neřkuli herce ani nezahledna, byl jsem již spokojen a nelitoval „nákladného“ vstupného, neb co v prvním okamžiku jsem viděl a slyšel, stálo již za ty peníze, neb na continentě „vyjma snad Vlach, člověk za žádné peníze něco podobného by neviděl ani nezažil. Publikum mužské vůbec nechová se totiž, jak na veřejném místě toho slušnost vyžaduje, nýbrž bavi se před započatím divadla i v meziaktí na ten nejkřiklavější způsob, asi tak jako v Praze když se strhne na ulicích „klukovská“ demonstrace.

Angličané že se těší z svobody jako žádný národ, známo jest a tuto si nedá také žádný Angličan nikde a nikým oktrojovati. Dále se Angličan každý domnívá, že na svého společníka jen tehda ve společnosti ohledu bráti povinen jest, když mu jest představen, není-li, nenechá se nikým a ničím ginirovati, nýbrž chová se zcela „anglicky“.

A proto také „gentleman-ni angličti chovali se v divadle „po anglicku“. Angličané v politice sympatizují obyčejně s každým, kdo je „bit“, a jelikož to byl

Francouz¹⁾, sympatizují s Francouzem, a že tomu tak, dokázali gentleman-i v divadle. Řvali totiž „Marsillaisu“, div dům nespadal, tlukouce k tomu s holemi o podlahu nebo o dřevěnou stěnu, kteří stáli; ti co seděli, dávali takt se svým sedadlem v parteru, mlátíce s ním jako s „beranem“ do trnože. A toto když provádí asi 300 mládenců, kdežto jiná část k tomu hvízdá na dva prsty jako skotáci, doznáš, co to za pekelný rámus býti musí, který jemným ušim dům ne příliš lahodí.

Jisto, že kdyby u nás něco podobného se stalo v divadle, že by p. Koller²⁾ celou armádu nechal proti divadlu vytáhnouti.

Však blíží se již k půl osmé a kapelník zasedá na místo své, uvítán strašným vřeskem a hvízdodem, známkou to přízně. Určitý čas, jak oznámen, mu s³⁾ hra začnouti, neb pán bůh jim buď milostiv. Ručička ukazuje 7¹/₂ a opona se vyhrne, a ačkoli ani živé duše na podium, předce v domě rámus pekelný, — obecenstvu se líbí totiž dekorace. Hru zahájí ballet, a křik „sit down“ (sednout).

Vynikající persona jest vždy za každou arii, s strašným „spektaklem“ odmě-

něná, ano i tomu mouřenínu že hezky skákal, hrůza hvízdotů se dostane a on musí znovu skákat. —

Herci, ačkoli vyjma primadony Polky⁴⁾ zpívají dosti chatrně, líbili se náramně; naši zpěváci kdyby sem přišli v čas rýmy a kaše, myslím, že by byli „rozpískáni“ obdivem.

Dámy v divadle ačkoli pouze dcery obchodníků takých, jako u nás hokynáři, zářily — zlatem i oděvem — zde to vynášeli. —

Šel jsem domů s tím vědomím — že něco takého mimo Anglicko více viděti nebudu — v divadle.

Nechtě psaní příliš prodloužit, nemohl jsem vše anglické „symtomy“ do podrobnosti popsat. Doufám však, že co jsem pověděl, dostačí Ti, bys si obrázek o divadle anglickém utvořil.

A myslím, že to uskutku stačí!

¹⁾ List psán 1873.

²⁾ Tehdejší voj. velitel v Praze.

³⁾ Pisatelem zdůrazněno.

⁴⁾ Zajímavé zjištění; škoda, že pisatel neuvádí její jméno.

Prátele z ochablých okrsků a divadelních spolků! Volám k vám: Nesmíte připustit, aby náš český lid byl připravován o své divadlo, z něhož čerpá — kromě osvěžení ducha — posilu pro další život. Pokládejte chvíli ochablosti v činnosti skutečně za oddech dočasný, ve kterém čerpáte nových sil! Ale teď již v jubilejním roce UMDOČ s novou plíí a nadšením do intenzivní práce. Nesmíme dopustit, aby se o nás někdy soudilo, že jsme se zpronevěřili odkazu Tylovu: „Běda lidu, který svých učitelů ztratil — ale třikrát běda učitelům, kteří svůj lid opouštějí!“

Co zahrála v roce 1945 profesionální divadla

moravská Antonín Skála

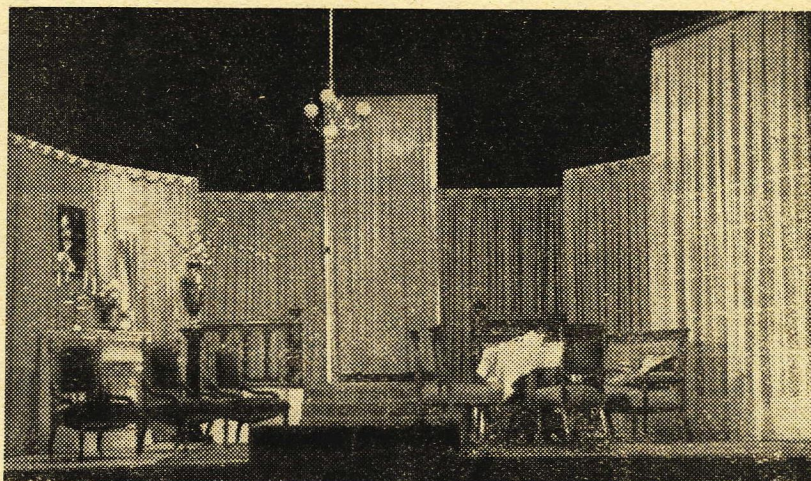
Pro náš kulturní život bude jednou zajímavým repertoárovým dokladem, které hry zahrály naše moravské scény profesionální ve dnech od našeho osvobození až do konce roku 1945.

Moravskoslezské divadelnictví na úseku profesionálním je dnes kulturně a umělecky prováděno pěti divadly v Brně (Janáčкова opera, Mahenova činohra, Reduta, dále Svobodné divadlo a Divadlo mladých), stálé scény jsou také v Olomouci a Moravské Ostravě, které mají být pozemštěny, zatím co se pravděpodobně uvažuje o postátnění divadel brněnských.

Regionální scény v zemi Moravskoslezské mají dnes už pracovní rayony přesně rozděleny: nejstarší Horácké a Beskydské divadlo, mladší Slovácké a Hanácké divadlo, jež jsou už v plném provozu. Ve Slezsku funguje už krajské divadlo v Opavě jako regionální scéna nejmladší, ale pro kulturní snahu pohraničí velmi potřebná.

Národní divadlo v Brně ve své Mahenově činohře v minulém roce nastudovalo tyto hry: Gogolovu „Zeměpán“ v režii A. Stracha, B. Benešové lyrickou hru „Věra Lukášová“ v transkripci E. F. Buriana a v režii Vl. Semráda, Mahenovo „Mrtvé moře“, které nastudoval Milan Pásek, Hrubínův básnický manifest „Jobova noc“ v režii Semrádové, Radokovo drama „Vesnice žen“ v úpravě Vlad. Vozáka s výpravou Mir. Kouřila, Molièrův „Tartuffe“ v překladu Kadlecové, nastudoval M. Pásek, Drdovu hru „Jakož i my odpouštíme“ připravil Vl. Semrád a Gorkého rodinnou tragedii „Vassa Zeleznovová“ pohostinsky nastudoval Karel Novák, se scénickou hudbou Zbyňka Mrkose a ve scéně Václ. Polívky. Johna Steinbecka „O myších a lidech“ v překladu Vlad. Vendyše vypravil velmi zdařile režisér Oskar Linhart ve scéně inž. Josefa Rabana. Z původních komedií nastudoval režisér Vl. Vozák Langrovu komedii „Velbloud uchem jehly“ se srdečnou odezvou v obecnstvu. — Brněnská divadla vydávají čtrnáctideník pro kulturní politiku a umění: „Program“ za vedení Niny Balcarové-Pískové.

Městské divadlo v Olomouci v podzimní části sezony 1945-1946 nastudovalo od Simonova drama „Ruští lidé“ v režii Jul. Lébla a O'Neillovu „Annu Christi“ za režie V. Renče. Režisér Jos. Benatský připravil Pu-

Ukázka scény paraventové.

(K přednáškám

ku, aby tak jejich opravdový zájem aspoň na čas se soustředil k literárnímu dílu našeho jubilanta.

Jednotlivé náměty uvádíme v postupném časovém sledu, jak nám je nabízí náš kulturní kalendář.

F. R. Š o k o l - T ů m a, spisovatel, publicista a dramatik. Zemřel 31. prosince 1925, před 20 lety. Z jeho her uvedme: Pasekáři, Goralí, Hevička, Staříček Holuša, Soucit.

A r n o š t D v o ř á k, spisovatel a dramatik. Narodil se 1. ledna 1881, před 65 lety. Z jeho her uvádíme: Král Václav IV., Husité, Bílá Hora, později přepracovaná první hra: Kalich. Z veseloher: Pidras ohněstrůjce a Matěj Pochtivý (společně s Ladislavem Klímou).

J a r o s l a v H i l b e r t, spisovatel, dramatik a div. kritik. Narodil se 19. ledna 1871, před 75 lety a zemřel 4. května 1936, před 10 roky. Napsal hry: Vina, Pěst, Jejich štěstí, Podzim doktora Marka, Psanci, Hnízdo v bouři, Patria, Česká komedie a dram. básně: Falkenstein, Kolumbus.

F. R. V. Jeřábek, literární historik a dramatik. Narodil se 25. ledna 1836, tedy před 110 lety. Z jeho tvorby připomeňme aspoň komedie maloměstské: Veselohra a Cesty veřejného mínění, dále naše první sociální drama „Služebník svého pána“ s motivem vykořisťování vynálezce kapitalistou a histor. „Syna člověka“.

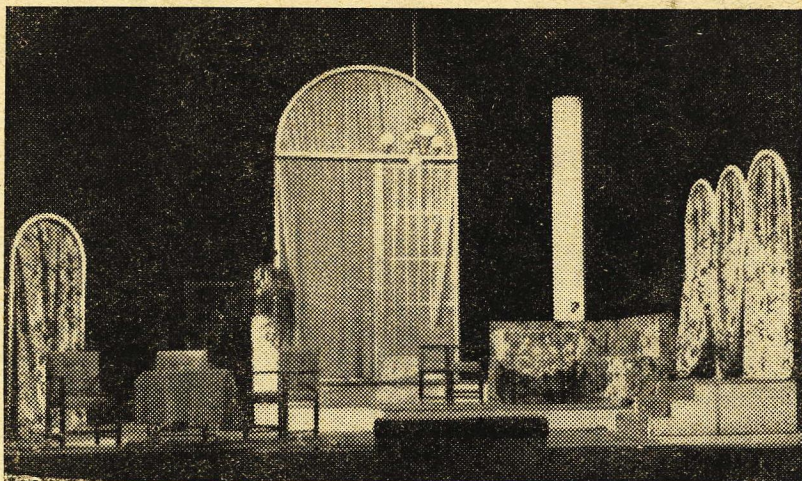
J o s. J. K o l á r, herec a dramatický spisovatel. Zemřel 31. ledna 1896, před 50 lety. Napsal: Magdalena, Pražský žid, Monika, Žižkova smrt — vesměs historická dramata a veselohru „Mravenci“, původní název: „Číslo 76 aneb Praha před 100 lety“.

O t a k a r P o s p í š i l, spisovatel, dramatik a znalec dětské literatury. Narodil se 17. února 1871, dožívá se tedy 75 let. Stále oblíbené jsou jeho hry zvláště na venkově: Smír, Na selském gruntě, Za cizí hříchy, Hana, Marné oběti, Svítání, z veseloher pak: Dobrodružství v horské chatě, O lásce bílých hor, Jak čert smířil rozvaděné milence a j.

J. F. K a r a s, spisovatel a dramatik. Zemřel 20. února 1931, před 15 lety. Z jeho lidových her hodí se ještě dnes na ochotnické jeviště: Na rodné hroudě, Mučedník brixenský, Kostnické plameny, Otec božího lidu.

S v a t o p l u k Č e c h, básník a spisovatel. Narodil se 21. února 1846, tedy právě před 100 lety. Z jeho skladeb básnických hodí se zvláště epická skladba: „Ve stínu lípy“ po dramaturgické úpravě, známé dosti dobře z našeho rozhlasu, i na ochotnické jeviště. Jeho zásluh o české písemnictví možno vzpomenouti také pásmem z jeho povídek, na př. sehráním povídky „Zastavená povaha“ a pod.

K a r e l P i p p i c h, spisovatel, dramatik a divadelní pracovník. Zemřel 29. března 1921, před 25 lety. Napsal veselohry: Z české domácnosti, Ve veřejném životě, Svět zásad a drama: Slavomam.

o výtvarnictví).

Ukázka náznakové režie.

Jiří Karásek ze Lvovic, básník ze školy „Moderní revue“. Narodil se 24. dubna 1871, před 75 léty. Napsal hry: Appolonius z Tyany, Hořící duše, Král Rudolf, Sen o říši krásy a j.

Julius Zeyer, básník a spisovatel. Narodil se 26. dubna 1841, před 105 lety, zemřel 28. ledna 1901, před 45 lety. Z her uvedme: Radúz a Mahulena, Stará historie a Doňa Sanča.

Josef Štolba, dramatický spisovatel a komediograf. Narodil se 3. května 1846, tedy před 100 lety. Z jeho veseloher uvedme: Na letním bytě, Vodní družstvo, All right, Krejčí a švec, Zapovězené ovoce, Křivé cesty, Ach, ta láska, Mořská panna, Staré hříchy, Zlatá rybka, Maloměstští diplomati, z dramát: Peníze, Závěť a dělnické drama: Matčino dílo.

Viktor Dyk, básník a spisovatel. Zemřel 14. května 1931, před 15 lety. Z jeho dramát uvedme aspoň: Posel, Ondřej a drak, Veliký Mág, Zmoudření Dona Quichota, Episoda, Revoluční triologie.

Vladislav Vančura, spisovatel. Narodil se 23. července 1891, před 55 lety, dne 1. června 1942 byl zastřelen Němci. Napsal hry: Jezero Ukereve, Učitel a žák, Nemocná dívka.

K. V. Rais, spisovatel. Zemřel 8. července 1926, před 20 lety. Z jeho děl uvedme aspoň dramatisaci jeho obrazu z podhoří: Kalibův zločin.

J. K. Tyl, buditel, spisovatel a dramatik. Zemřel 11. července 1856, před 90 lety. Vzpomeňme jeho her, které se neobjevují častěji na ochotnických scénách: Jan Hus, Kutnohorští havíři, Chudý kejklíř, Pražský flamendr, Bankrotář, a pohádek: Jiříkovo vidění, Čert na zemi, Tvrdohlavá žena, Lesní panna a j.

Emanuel Bozděch, dramatik. Narodil se 21. července 1841, před 105 lety. Z jeho her se poslední dobou málo hrály: Dobrodruzi, Z doby kotilonů, Zkouška státníkova.

Karel Havlíček-Borovský, spisovatel a publicista. Zemřel 29. července 1856, před 90 lety. Jeho památky vzpomeneme provedením her, které oživují jeho rázovitou osobnost: V orlím hnízdě (A. E. Mužík), Karel Havlíček-Borovský (F. F. Šamberk) a Mučedník brixenský (J. F. Karas).

Jan Neruda, básník, spisovatel a divadelní kritik. Zemřel 22. srpna 1891, před 55 lety: Prodaná láska, Ženich z hladu, Já to nejsem, Merenda nestřídmych, dále dramatisace Nerudových humoresek a pražských obrázků: Drobné scény (H. Vetterová), Nerudův trojúhelník (E. A. Hruška), Malostranská humoreska (Fr. Götze).

Alois Jirásek, historický spisovatel a dramatik. Narodil se 23. srpna 1851, před 95 lety. Z jeho prací uvedme aspoň hry méně známé: M. D. Rettigová, F. L. Věk (zdramatisoval B. Vrbský) a Filosofská historie (upravili J. Port a B. Vrbský). Ostatní práce Jiráskovy jsou našim ochotníkům jistě dobře známy.

getův „Šťastný věk“. Pro děti v akci „Herci hrají dětem“ nastudoval režisér Rud. Kulháněk „Princeznu Pampelišku“ ve scéně Ol. Šimáčka.

Zem. divadlo v Moravské Ostravě upozornilo na sebe zvláště nastudováním Shakespearovy komedie „Mnoho povyku pro nic“ za režie M. Wasserbauera a výpravě arch. Zdeňka Rossmanna, Simonovovu 9obrazovou hru „Ruští lidé“ nastudoval O. Haas, Molièrova „Skapinova šibalství“ připravil Karel Šálek a Jiráskova „Gera“ režisér Miloš Wasserbauer, který také připravil Zeyerovu slovenskou pohádku „Radúz a Mahulena“ s hudbou Sukovou, stejně jako Čapkovu „Matku“ ve scéně Vl. Kristina a Dykovo „Zmoudření dona Quijota“ ve scéně, vytvořené podle návrhu arch. Vlad. Neumana z Velkého Meziříčí, který tragicky zemřel při květnovém osvobození; byl zakladatelem a uměleckým spolubudovatelem i Horáckého divadla. — Moravskoostravské divadlo vydává svůj měsíčník: „Divadelní list“, který redigují Pacl a Haas.

Svobodné divadlo v Brně mělo v minulém roce významné jubileum herecké práce: Marie Waltrová v Čapkově dramatu „Matka“ oslavila třicet let své velké práce herecké; vyšla z herecké rodiny Pechovy, rodiče její Ladislav a Emma Pechovi tvořili kádr brněnského divadla, odkud se potom do pražského divadla dostal herec Lad. Pešek. Rudolf Walter zde nastudoval Olgy Scheinpflugové „Okénko“, v němž paní Pechová vytvořila s dobrým úspěchem roli Dynybylky. — Rudolf Walter ve scéně Milana Zezuly nastudoval také Langrovu „Periferii“ a Mir. Zejda připravil Ibsenovu „Noru“. Z ruské tvorby hraje Svobodné divadlo tři Čechovovy aktovky: „Nabídnutí k sňatku“, „Medvěď“ a „Jubileum“ za režie dr. Julia Jeřábka pod souborným názvem „Hořký smích“, v němž Mir. Zejda vytvořil 3 odlišné herecké typy. — Walter nastudoval i ve scéně Milana Zezuly Shakespearovu komedii „Kučec benátský“, což byl smělý počin na jevišti s tak malými scénickými možnostmi.

Horácké divadlo hraje pro celou jihozápadní Moravu; jeho sídlem je Třebíč a stálými pracovišti města: Jihlava a Znojmo. Svou šestou sezonu zahajovalo Tylovou hrou „Strakonický dudák“ v režii Rud. Waltra, dále nastudovalo v režii M. Hynšta Maeterlinckova „Stilmonského starostu“ a „Adama Stvořitele“ brí Čapků. Z ruských her, kromě Gogolovy „Ženitby“, byly vypravěny „Cesta květů“ od V. Katajeva v režii L. Veselého a komedie „I chytrák se spálí“ od A. N. Ostrovského v režii Sv. Skopala. Z francouzských dramatiků uvedena Rostandova veselohra „Romantikové“ v režii Jana Strejčka, stejně jako Regnardova „Bláznovství“ a Mussetovy „Marianiny rozmary“. Reportážní hra L. Mňáčka „Partyzáni“ v úpravě a režii Lud. Veselého byl dramaturg. omyl a umělecké nedopatření tohoto divadla, které jinak stojí opravdu na výši. Z původních komedií bylo poslední dobou nastudováno „Bejvávalo“ Karla Horkého v režii Ant. Ondříčka. Z přeložených připravil Jan Strejček Cervantesovo

„Zázračné divadlo“ a Aristofanův „Ženský sněm“ nastudoval pohostinský Jiří Plachý, což bylo skutečně uměleckou událostí celého kraje.

Beskydské divadlo hraje na Valašsku a sídlí v Hranicích. Uvedlo se letos sociálním dramatem Tylovým „Kutnohorští havíři“ v režii Aleše Podhorského a ve scéně L. Vychodila, kteří také vypravili hru L. Stroupežnického „Naši furianti“. Dále bylo nastudováno Šaldovo „Dítě“ (režie J. Stránský), veselohra „Bohatá nevěsta“ od V. Pětova a V. Katajeva (režie V. Barand), Petrovičův „Liják“ (režie J. Malík), Gogolův „Revisor“ (režie Vi. Hamšík) a konečně Jar. Kvapila „Bludička“ v režii Fr. Benoniho a ve scéně J. Nohela, což byla po repertoírové stránce umělecká událost.

Hanácké divadlo hraje ve střední Moravě; jeho sídlem je Přerov a Kroměříž. Zahajovalo Molièrovou komedii „Lakomec“ v režii Frant. Kliky a ve scéně N. Brzobohatého. Dále má nastudovánu v režii V. Drábka Langrova veselohru „Velbloud uchem jehly“, Ladislava Stroupežnického „Naše furianty“ v režii Bohuše Boka a Tylův „Jan

S. K. Macháček, probuzenecký spisovatel. Zemřel 2. října 1846, před 100 lety. Je znám hlavně svou původní rýmovanou veselohrou rytířskou: Zenichové.

Fr. Herma n, organisátor českého ochotnictva a dramatický spisovatel. Narodil se 14. prosince 1871, tedy před 75 lety. Z jeho divadelní tvorby připomeňme veselohry: Dobrodinci, Pan major v. v., Liška nad vlky, a dramata: Poslední Durasové, Hvězda Tábora, Veliký Pátek, Železný kruh a Proti vlastní krvi.

Z uvedených podnětů celého kulturního kalendáře divadelního vyplývá řada možností, jimiž hodí se v ochotnických jednotách osvěžit divadelní repertoair kritickým pohledem zpět a vytěžit z této retrospektivy hojně výchovných námětů směrem do lepší, opravdu lidovýchovné budoucnosti všech ověťových spolků, obzvláště divadelních.

Hus“ je připravován uměleckým ředitelem Fr. Klikou, scénu navrhla Naděжда Brzobohatá.

Horácké divadlo vzniklo v červenci 1945 za uměleckého vedení O. Lukeše, má své sídlo v Uherském Hradišti a města Uherský Brod, Hodonín a Kyjov; pracuje v poměrech pracovně nejsvízelnějších, protože má

před sebou práci budovatelskou. Režisér O. Lukeš se svými spolupracovníky nastudoval zde: Radokovu „Vesnici žen“, Kineševův „Vzácný kov“, Stroupežnického „Naše furianty“, „Její pastorkyně“ od G. Preissové a připravuje řadu dalších her, které budou tvořit program divadelního festivalu v Luhačovicích.

60 let ÚMDOČ.

Jubilejní literární soutěž.

ÚMDOČ vypisuje v jubilejním roce svého 60letého trvání soutěž na celovečerní divadelní hry, literárně hodnotné, dramaticky účinné a schopné provedení i na menších ochotn. jevištích.

Na odměny za hry, které porota ÚMDOČ uzná nejlépe vyhovujícími soutěžním podmínkám, je určena částka Kčs 20.000.— z prostředků ÚMDOČ a Div. spolku „Vojan“ na Mělníce.

Zájemci-dram. autoři si mohou vyžádati soutěžní podmínky v sekretariátu ÚMDOČ, Praha II., Spálená 11.

Soutěž je anonymní a končí 15. září t. r. Výsledek bude vyhlášen v slavnostních dnech měsíce listopadu. — Denní a krajský tisk žádáme za otištění této vyhlášky.

První blahopřejný projev.

Zemská osvětová rada v Praze první zaslala ÚMDOČ pochvalné uznání k jubileu 60 let její činnosti tohoto znění:

„Při památném jubileu šedesáti let tak zdařilé a krásné práce Vašeho ústředí dovoluujeme si Vám upřímně blahopřáti s tou pevnou vírou, že budete i dále pokračovat v neumdlévajícím přičinění s rostoucím zdarem k blahu a štěstí příštích pokolení.

Uplynulých 60 let Vašeho působení plným právem si zaslouží úcty a vděčnosti celého národa.

Ta příslovečná obětavost, nezištná a neúnavná, již projevovali tisíce našich ochotníků, zajistila si již

dávno čestné místo v kulturním rozvoji našeho národa, ba jest třeba uvést, že národní český život je nemožný a nepředstavitelný bez českého ochotnického divadelnictví.

Těšíme se, že Váš cíl i naše úkoly najdou vždy společnou pracovní základnu v intencích státní péče osvětové.

Mnoho zdaru všem Vaším snahám!”

Podepsán Referent divadelní: Pitthard Norbert, zemský osvět. inspektor. Přednosta-zmocněnec MŠO: Vraný v. r., zemský osvět. inspektor. Datováno v Praze dne 25. ledna 1946.

Mezinárodní sjezd zástupců ochotnictva svolává v rámci jubilej. oslav ÚMDOČ. Chce jím navázati přátelské styky s ústř. organisacemi ochotnictva cizích států, válkou přerušené a zevní formou zpečetit bratrství ochotn. divadelníků celého světa.

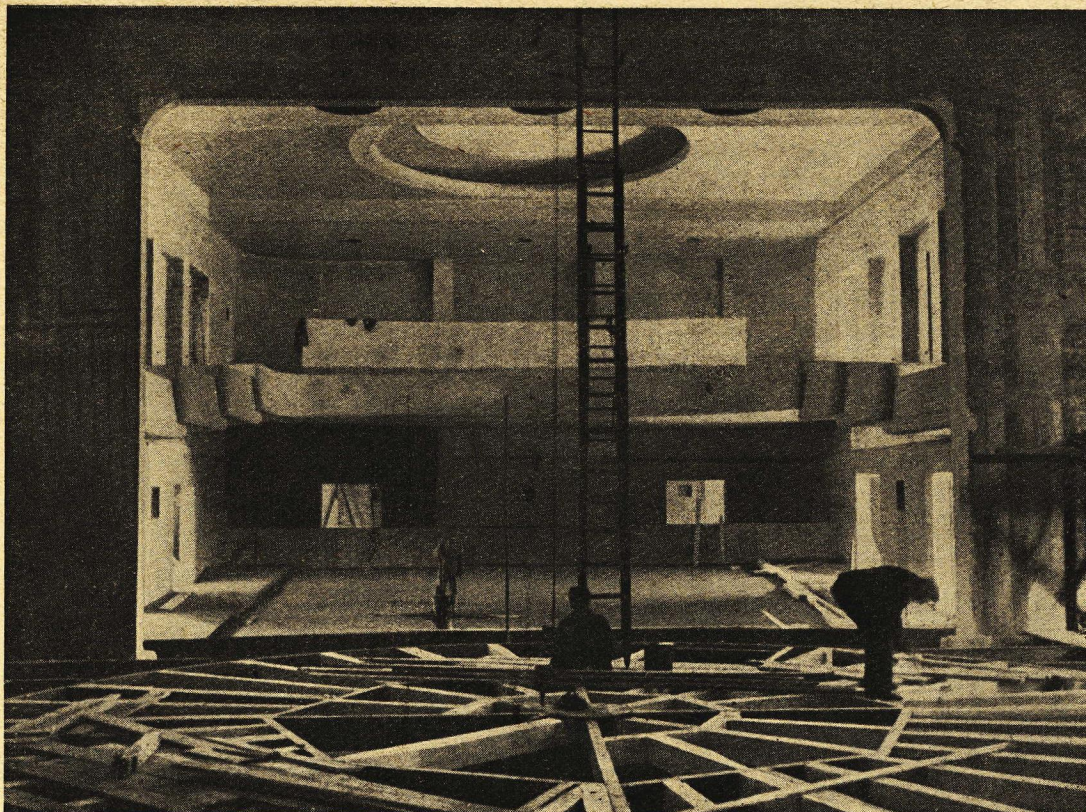
Krajské ochotn. útvary, které divadlem šíří v zahraničí i za mořem vědomí národní pospolitosti, lásku a úctu k svému jazyku a touhu po vlas-

Matiční jubilejní divadelní soutěž.

Kulturní referent Otto Minářík

Dne 31. ledna 1946 skončilo první kolo jubilejní soutěže — 60 let ÚMDOČ. Její výsledky — hlášení jednotlivých okrsků Ú. M. D. O. Č. — leží před námi. Nenaplnují nás nadšením a neváháme přiznat, že jsme zklamáni.

Víme a jsme si plně vědomi obtíží, které provázely celý průběh této soutěže. Konečně — ohlédneme-li se kolem sebe — jeví

Městské divadlo v Kolíně: Konstrukce otáčecího jeviště. (K přednáškám o scénování.)

se stejné obtíže na všech stranách. Vidíme však také nadšení a z něho rodící se sílu všechny obtíže odstranit, překážky s napětím všech sil překonat. A toto nadšení bychom požadovali od těch, kteří se dobrovolně, nikým nenuceni přihlásili ke kulturní výstavbě naší nové republiky, v míře největší.

Slyšeli jsme mnoho omluv a výmluv — mnohé byly velmi závažné — ale našli jsme také pohodlnost, nemohoucnost a z nich prýstící spokojenost s tím, co je. Chyběla snaha po odstranění překážek, bylo trpně resignováno — jako by bylo vyprchalo veškeré nadšení, které vždycky provázelo obětavou a nenáročnou ochotnickou činností.

ÚMDOČ vzpomíná v letošním roce svého založení a přehledně celou svou činnost za uplynulých 60 let, chce ukázat vyspělost divadelních souborů v ní organizovaných a soutěží hledá soubory, které by ji a všechno ochotnictvo, v ní organizované, čestně reprezentovaly. A proto bylo mravní povinností těch, kteří mají zájem, aby divadelní ochotnická práce došla uznání, jakého si zaslouží, přispěti ze všech svých sil, aby tato reprezentace byla co nejlepší.

Víme, že se tak děje v celém kulturním životě. Čteme stesky a výzvy v novinách, slyšíme hlasitá volání po záchraně profesionálního divadelnictví a jsme si vědomi, že naše ochotnická divadla ani zdaleka nepostihuje krize, která zachvacuje divadla profesionální. Není tudíž příčina, abychom skládali ruce v klín a čekali, až se poměry samy příznivěji utváří. V radostném opojení z dosažené svobody oddychujeme si z plných plic a každý vdech musí nás silit, povzbuzovat k nové a nové činnosti.

Vidíme mnohé — zejména v místech pohraničních — kteří se s neutuchajícím nadšením vrhli do budovatelské práce s obdivuhodným pracovním tempem. Přišli do neznámého prostředí, za každým krokem se musili rvát s překážkami, o kterých se nám ve vnitrozemí nezdá — a přece postupují neustále vpřed a vykazují činnost, která mluví o jejich zdatnosti, pílí a obětavosti.

ti a rodné hroude, vybízí ÚMDOČ opět ke vstupu do svých řad, aby obnovily svou činnost, získaly nové pracovníky a zakládaly ochotnické celky. Žádá za zprávy o jich osudech za minulé války a sdělení výsledků činnosti. A zve zástupce zahraničních ochotn. spolků na sjezd čsl. ochotnictva, který se bude konat v rámci jubilej. oslav v listopadu letoš. roku v Praze.

Ochotnický divadelní ruch v Americe. Tyto dny hostí Praha předsedu Národního sdružení v Americe pana Adolfa Kačera z Chicaga, který přijel obnovit kulturní styky s osvobozenou vlastí. ÚMDOČ nabídla prostřednictvím gener. taj. Jos. Hudečka ochotnické divadelnictví do služeb národní výchovy amerických Čechoslováků. Naši krajané v Americe sdružují se v krajan-ských spolcích, z nichž většina je divadelně ochotnických. Starší generace, která dosud pevně tkví v rodné půdě, miluje a ctí mateřskou řeč a propaguje kulturní hodnoty českého národa. Mládež však příliš rychle zvyká cizímu prostředí, přizpůsobuje se, aby co nejdříve setrásla příhanu přistěhovalectví. Tím ztrácí brzy národní osobitost a třetí generace nezná již ani mateřské řeči. Divadelní ochotnictví, jehož působivost lze využít k účinnému šíření národní soudržnosti, lásky k jazyku a rodné zemi, je v Americe velmi oblíbeno a může dosáhnout pevného připoutání mládeže k národnímu celku. Dorostenecké kluby, které sdružují americkou mládež, nemají dostatek směrnic i materiálu pro plánovitou výchovu v duchu národním. ÚMDOČ, která má v Americe řádně organizované spolky, s nimiž vedla před válkou

čilou korespondenci, vytvoří v Chicagu spolupraci s Národním sdružením jednotnou ústřednu, prostřednictvím které pevně povede organizační i uměleckou práci divadelních spolků v Americe.

A. B.

Krátce o mnohém.

Náš Žalov. V pátek dne 28. prosince 1945 zemřel náhle Frant. Gutvirt z Citolib, jeden z nejlepších interpretů postav ochotnického divadla. Měl mezi ochotníky městyse i okresu první místo, neboť byl divadelníkem do posledního atomu své bytosti. Co vykonal pro ochotnické divadlo zaslouží uznání a vděku. Fr. Gutvirt překročil právě třicáté výročí své divadelní činnosti. Začal jako komik, ale brzy vyrostl v herce, pro charakterní obor přímo zrozeného. Tento obor nejrůznějších povah a podob osvojil si způsobem, který zůstane navždy vzorem jeho poctivého herectví. Nesčetné hry měly oporu ve vyzrálém jeho umění a tím se stal všeobecně oblíbeným hercem-ochotníkem, jehož popularita nešla pozornosti profesionálních scén, na nichž několikrát s úspěchem vystoupil. Je v dobré paměti mnoho jeho jevištních postav, jako na př. robot Radius a Čapková „RUR“, Jetřich z Kolárovy „Žižkovy smrti“, voják Klásek z Jiráskovy „Lucerny“, Vojnar z „Vojnarky“, st. Dubský z „Našich furiantů“, Brtnický z „Paní mincmistrové“, „Janošík“, „Majitel hutí“, Jürodívý atd. Fr. Gutvirt zasloužil se o ochotnické divadlo! My ochotníci zůstaneme mu za to vděční a zachováme jej v trvalé paměti.

M. Jindřich.

Pomůžete?! Sulislav! Kdo by v záp. Čechách neznal obce, jež si udržela český ráz přes dlouholetý soustavný nápor Němců? Kdo by si nevybavil určité rázovitosti celého českého ostrůvku sulislavského, jenž v bezprostřední blízkosti města Stříbra zářil jako maják české houževnatosti a nezlomnosti vůle? Kdo by vděčně nevzpomněl nebojácného boje sulislavského barda Králence za školu a český ráz obce? V nové republice se Sulislavští hlásí k novému životu. Chtějí oddělení od nejrychlejší škody, způsobené okupací. Chcete jim pomoci? Začneme divadlem. Sulislavští Češi obnovují ochotnický spolek, který si úspěšně vedl po celou dobu první republiky. Potřebují divad. kulis a opony rozměrů 5,50×3,60 m. Žádáme spolky i občany za pomoc. Přispějte dobré věci! Příp. dary věcné nebo finanční zašlete OSK ve Stříbře, kult. referátu. Podepsán Fr. Kebrle, kult. ref. okresní správní komise ve Stříbře.

Udělení uznání. Při schůzi výk. výboru ÚMDOČ dne 17. února odevzdán gen. taj. Huďeckému stříbrný odznak a diplom čestného uznání J. o. s. Šilhanovi, členu předsednictva, za jeho 30-letou úspěšnou divadelní činnost.

Nová ÚMDOČ bude působit od roku 1947 po valném shromáždění a schválení stanov ÚMDOČ, zemských rad a okrsků ÚMDOČ. Do té doby vyvíjí se činnost našich složek podle dosavadního zřízení.

Čím větší překážka, tím nadšenější snaha po jejím odstranění. V pohraničí rostou nové okrsky, jež zdatně pracují — provádějí školení, soutěží — a my po shlédnutí výsledků soutěže — 60 let ÚMDOČ neváháme na jejich činnost ukázat, aby se jí přizpůsobili ti, kteří svým povinností k ÚMDOČ v tomto případě nedostáli.

Ale necht' mluví čísla:

Hlášení o provedené soutěži do 31. ledna 1946 zaslalo do sekretariátu ÚMDOČ 45 okrsků v Čechách, ve 14 z nich soutěžily více než dva divadelní soubory, v 7 okrscích soutěžily jen dva soubory, v 10 okrscích soutěžil jenom 1 soubor a ve 14 okrscích se soutěž nekonala — celkem soutěžilo 105 souborů, z nichž 51 soubor postupuje do krajské soutěže.

Tento výsledek nás nutí, abychom soutěžení v krajích nově uspořádali a přizpůsobili okolnostem, neboť v některých krajích by soubory postupovaly bez boje do zemí a při tom se do kraje dostaly též bez boje. To by ovšem nebyla soutěž v pravém slova smyslu a proto po uvážení všech okolností schválil výkonný výbor ve své schůzi, dne 17. února 1946 konané, tyto kraje:

I. **H r a d e c K r á l o v é**, v němž provedou soutěž:

1. Hanka ve Dvoře Králové, 2. Dj. Vrchlický v Jaroměři, 3. Spolek div. och. v Žamberku, 4. Sdo. Jirásek v Týništi n. Orlicí, 5. Pelikánova jednota v Hořicích, 6. Tylovo o. d. v Hořicích.

II. **K o l í n**, v němž budou soutěžit:

1. Svobodné divadlo v Pečkách, 2. Ds. Tyl v Červených Pečkách, 3. Sdo. Hálek v Nymburce, 4. Sdo. Fr. X. Svoboda v Kamenném Zboží, 4. Sdo. J. K. Tyl v Kutné Hoře, 5. Sdo. v Čáslavi.

III. **M l a d á B o l e s l a v**. Soutěží soubory:

1. Sdo. Lomnice nad Popelkou, 2. Ds. Kolár v Ml. Boleslavi, 3. Ds. Sluhy u Brandýsa u. Lab., 4. Obec baráčníků, Brandýs n. Lab., 5. Ds. J. K. Tyl v Jablonci n. N., 6. Nové divadlo v Mladé Boleslavi, 7. Sdo. J. K. Tyl v Semilech.

IV. **P a r d u b i c e**. Soutěží soubory:

1. Sdo. Tyl v Poličce, 2. Lidová scéna — kolektiv mladých — Pardubice, 3. Sdo. v Dašicích, 4. Sdo. Častolar v Sebranicích.

V. **P l z e ň**. Soutěží soubory:

1. Sdo. v Hořovicích, 2. Odj. Komárov, 3. Sdo. ve Zbirohu, 4. Sdo. Tyl v Rokycanech, 5. Sdo. Radnice, 6. Ds. Klicpera v Plzni.

VI. **P r a h a**. Soutěží spolky:

1. Malostranská beseda v Praze III., 2. Scéna MOS Praha XI., 3. Oj. Tyl v Praze XI., 4. Malé divadlo v Hostivaři, 5. Sdo. Naše scéna v Mnichovicích, 6. Sdo. Tyl v Hostiviciích-Litovicích, 7. Sdo. Čin v Rozdělově, 8. Jdo. v Kročehlavech, 9. Jdo. Ozyvena v Dubí u Kladna.

VII. **Ú s t í n a d L a b e m**. Soutěží spolky:

1. Dj. J. K. Tyl v Souši, 2. Pdo. Máj v Libkovicích, 3. Sdo. v Ústí n. Labem, 4. Sdo. K. H. Mácha v Litoměřicích, 5. Sdo. Vojan na Mělnice, 6. Katolická jednota na Mělnice, 7. Sdružení roudnických ochotníků v Roudnici n. Lab., 8. Spo. Scéna v Libochovicích, 9. Kulturní jednota Jirásek v České Lípě.

VIII. **T á b o r**. Soutěží spolky:

1. Kdo. Rozkvět v Semicích u Písku, 2. Jdo. Rieger v Pelhřimově, 3. Jdo. Nový Etynk u Kamenice nad Lípou, 4. Do. DSK v Košicích, 5. Vzdj. v Choceradech, 6. Ddk. Sázan v Čerčaněch, 7. Do. Kardašova Řečice, 8. Čt.-och. sp. J. K. Tyl v Českých Budějovicích, 9. Jdo. „Pokrok“ Pacov.

Krajskou soutěž, pokud tak již neučinily, zorganizují a provedou krajské okrsky I.—VIII. a nejpozději do konce měsíce března oznámí ÚMDOČ dva vítěze z každého kraje, kteří postoupí do soutěže zemské.

Krajový okrsek zřídí, podle dříve vydaných směrnic, soutěžní komisi, která provede zhodnocení a klasifikaci představení přidělených souborů. O místě, kde bude představení sehráno, se krajový okrsek dohodne se soutěžícím souborem. Na úhradu hotových výloh klasif. komise odevzdá soutěžící spolek 10% z hrubého příjmu soutěžního představení. (Viz vydané směrnice!)

Všimneme-li si nyní výběru her, sledujeme, že mnohé spolky již opouštějí pražskou dramaturgii, spoléhajíce samy na sebe. Valná většina se však této dramaturgie dosud drží a nemůže se vymanit z jejího vlivu.

Z 51 hry bylo 40 her schváleno, 7 souborům bylo doporučeno nastudovati novou hru a 4 soubory hru neudaly.

V soutěži je zastoupeno zatím 25 autorů českých, 2 ruští, 1 polský a 1 cizí. Největším počtem jsou zastoupeni manželé Čapkovi, a to: K. Čapek „Matka“ 4× (kromě toho „Bílá nemoc“ a „Loupežník“ 1×) a O. Scheinpflugová „Guayana“ 3×. Následují Dyk: „Posel“ 2×, Gogol: „Ženitba“ 2× (kromě toho „Revisor“ 1×), Robl: „Zvony“ 2× a ostatní jednou: Bor: „Zuzana Vojířová“, Götz: „Soupeři“, Jirásek: „Otec“, J. Verner: „Bohatý chudák“, Synek: „Velký případ“, Rutte: „Zamilovaní přátelé“, Šamberk: „Jedenácté přikázání“, Faltys: „Stanice Gordián“, E. Klenová: „Hejtman Talafús“, Shakespeare: „Sen noci svatojanské“, Rydel: „Navždy“, Zeyer: „Radúz a Mahulena“, Hilbert: „Pěst“, Hais-Týnecký: „Voják“, Mahen: „Nasredin“, E. Klenová: „Soudce, nikoliv mstítel“, J. K. Tyl: „Hus“, K. Simonov: „Ruští lidé“, Tomášek: „Operace“, Hruška: „Poslední komedie“, Síla: „Zvon Ungeltu“, Kubánek: „Země mlčí“, Šalda: „Dítě“.

Pokud byly při hlášení vítězných souborů zapsány také body, v soutěži dosažené, můžeme zjistit, že bodování bylo přísné — až na jeden případ, bodovaný pravděpodobně velmi mírně. Kra-
jová soutěž bodování různých komisí opraví.

Když jsme tuto soutěž sestavovali, měli jsme na mysli především zkušenosti, které z této první soutěže nového řádu vyplynou, abychom jich mohli použít pro vybudování celostátní soutěže, pro všechny v ÚMDOČ sdružené divadelní útvary povinné. Bohužel, z těchto mála výsledků nemůžeme bezpečně soudit na celek (soutěže se zúčastnilo asi 0,5% v Čechách organisovaných divadelních útvarů). A kdybychom i ze sdělených dat chtěli činit závěry, shledali bychom, že údaje v tiskopisech, zaslaných pro hlášení ukončení soutěže, jsou značně kusé a neúplné. V tom tkví druhá bolest, která se stále a stále objevuje. Okrskoví činitelé nechápou, že správně vyplněné dotazníky jsou nám žádanou pomůckou, která nám umožňuje vniknouti hluboko do života celé naší ochotnické rodiny a tak seznati všechny její klady a nedostatky. Tito okrskoví pracovníci si neuvědomují, jak tím brzdí naši snahu po všeobecném zvýšení kulturní úrovně všech v Ú. M. D. O. Č. organisovaných divadelních útvarů. Z přesných a úplných poznatků bychom mohli pohodlně zjistit příčiny nedostatků, které jsou v cestě zdárnému vývoji a ihned bychom počali pracovati k jejich odstranění. Zasláné dotazníky byly velmi jednoduché a nezatěžující, neboť jejich přesné vyplnění si jistě nevyžádalo více než čtvrt hodiny času.. Uvědomte si, že v tom, jak nás zpravujete, je část vaší spolupráce, kterou se účastníte na budování naší organisace, na budování ochotnického divadelnictví a tím i na budování naší republiky!

Soutěž na Moravě provedou moravské okrsky mezi sebou. Výkonný výbor ve jmenované schůzi pověřil zástupce brněnského okrsku ÚMDOČ provedením soutěže mezi soubory, postupující ze soutěže okrskové do soutěže kraje.

Podobně bude zjištěn i soubor země Slezské. Slovensko vyšle do Hronova vítězný soubor vlastní soutěže, která toho času probíhá na Slovensku.

Kdo si odnese z Hronova vítěznou palmu? Čechy? Morava? Slezsko? Slovensko?

Ať je to zástupce té nebo oné země, přejeme si jen, aby to byl soubor skutečně nejlepší, soubor, který slovanskému ochotnickému divadlu svou činností přináší největší užitek.

Vítězové hronovští sehraji v listopadu 1946 vítězná představení v pražském divadle, aby zakončily svými vystoupeními podniky, pořádané v rámci oslav 60 let ÚMDOČ a aby pražské veřejnosti se pochlubily svou vyspělostí. Jejich úroveň bude měřítkem pro úroveň ochotnického divadelnictví.

Ů M D O Č p ř i j m e m l a d o u
mužskou kanc. sílu. Stálé místo.
Celodenní zaměstnání. Vzdělání
nejméně 2letá obchodní škola.
Znalost psaní na stroji. Přednost
těsnopisu. Nabídky na adresu:
Jos. Hudeček, Nymburk 834.

Dívaldelní festivaly. Výbor Pěv.-och. jedn. „Klicpera“ v Chlumci n. Cidlinou oznamuje letošní pořádání „VI. Klicperova Chumce“ ve dnech 29. VI. (zahaj. večer) až 7. VII. 1946, v kterémžto údobí kromě „Klicpery“ vystoupí na chlumecké scéně další tři hostující ochotn. spolky (30. VI., 5., 6. a 7. VII.). — Člily ochotn. Spolek divadel, ochotníků „K. H. Mácha“ v Doksích u Máchova jezera, který byl prvním ochotnickým spolkem v pohraničí a již v září minulého roku vyvíjel činnost, dostal v minulých dnech svolení ochotnického ústředí ÚMDOČ v Praze pořádati každoročně v Doksích ochotnické festivaly k oslavě Karla Hynka Máchy s názvem „Máchův máj“. Letošní festival bude konán ve dnech 18. až 25. května za účasti nejkvalitnějších souborů z kraje. Dá se očekávat, že se tento festival — jediný v pohraničí — stane střediskem všech milovníků ochotnického umění, zvláště připočte-li se k tomu krásná scenerie Máchova jezera a okolí Doks a možnost koupání, veslení a plachtění na jezeře, pro něž jsou v květnu již příznivé podmínky.

Poukazy na textilie. K žádostem ochotn. spolků za poukazy na textilie, potřebné k obnově a doplnění jevišť, sděluje min. škol. a osvěty přípisem čís. 22.592/1946-II/2 z 29. ledna 1946, že na základě jeho dohody s ministerstvem vnitřního obchodu musí být tyto žádosti podávány jednotným způsobem a se všemi potřebnými doklady. Proto žádá, aby ÚMDOČ vyrozumělo své členské spolky a útvary o tom, že

1. každá žádost o poukaz na textilie musí být podána ve dvojím vyhotovení a adresována ministerstvu vnitřního obchodu,

2. jedno z těchto vyhotovení, opatřené poznámkou „pro ministerstvo školství a osvěty“, musí být předloženo příslušnému okresnímu osvětovému inspektoru, který na rubu žádosti potvrdí její oprávněnost a přiměřenost,

3. žádost v obojím vyhotovení musí být zaslána ÚMDOČ, která pod vyjádření příslušného okres. osvět. inspektora připojí osvědčení o tom, že ochotn. divadelní sdružení, které žádost podává, je členem ÚMDOČ a že řádně plní povinnosti, z členství plynoucí.

4. je velký nedostatek textilií a proto je nutno, aby ochotnická divadla potřebu co nejvíce omezila.

Ministerstvo školství a osvěty dále žádá, aby žádosti, které takto dojdou ÚMDOČ, byly zaslány v obou vyhotoveních zdejšímu ministerstvu, které ve věci zařídí další.

Zvýšení registrač. poplatku z Kčs 2.— na Kčs 5.— schváleno výk. výb. ve schůzi 17. II. 1946.

Ztráta členství ve všech spolcích Ů. M. D. O. Č. Předsednictvo ŮMDOČ oznamuje všem svým členským spolkům v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, že pan Oldřich Satran, naposledy člen Spdo. „Tyl“ v Mnichově Hradišti, ztratil právo být přijat do některého ochotnického spolku, organisovaného v ŮMDOČ. Pan Oldřich Satran požádal jmenovaný spolek v den představení a těsně před jeho začátkem, že bude hrát jenom pod podmínkou, vyplátí-li mu spolek Kčs 1.000.— (slovy jeden tisíc korun čs.). Spolek p. Oldř. Satrana za toto, ochotníka nedůstojné a stanovám a řádům odporující jednání zbavil členství a předsednictvo Ů. M. D. O. Č. ve schůzi dne 22. ledna 1946 postoup spolků schválilo.

Naše premiéry. E. A. Hrušky „Poslední komedie“, utopist. hra o 3 jedn. (jeskyně posledních lidí, vnitřek lodi, ledová pláň), provedená Malostranskou besedou za režie Františka Smažíka, není nejnovějšího data. Byla už v r. 1926 zadána Národnímu divadlu, který prostřednictvím rež. Hilara jednalo s autorem o jevištní provedení. V době okupace měla být uvedena na scéně malostranskou, ale úřady zakázaly její provedení. Sehrána byla konečně 1. XII. 1945 jako soutěžní představení ŮMDOČ. Líčí boj posledních lidí na zemi o možnosti existence. Uprostřed houstnoucí tmy, ledu a předtuchy konce je hrstka lidí svorna, smelena společným cílem — žít. Zachráněna v osobě záhadného doktora přinese lidem sice nasycení, teplo a možnosti dřívějšího života, probudí však v nich opět všechny lidské slabosti předcházejících pokolení. Ztrátou víry, společnou nesnášlivostí, nenávistí otců se lidé opět v soumraku světa. Světelným bodem je jen vítězná lidská láska, která dovede poskytnout chvíle

Všem vám, kteří s láskou a nadšením jste se pustili do tohoto ušlechtilého soutěžení, přejeme, abyste to byli vy, kteří v listopadu budete prokazovat vypěstlost našeho ochotnictva. Pracujeme pro vás, snažte se pro nás a tím i pro všechny, kteří s ochotnickým divadlem dobře smýšlejí!

dokonalého štěstí i v posledních okamžicích pozemského života. — Svěrázná myšlenka ochotn. autora Fr. Sily oživovat historii starých pražských památek rozmarnou formou historické veselohry nemají se účinkem ani v druhé jeho hře „Zvon Ungeltu“, proved. MOK na Žižkově. Dějištěm hry je zájezdni hostinec v Ungeltu, který zásluhou neohrožené šenkérky stane se dočasným úkrytem mladistvé Elišky Přemyslovny a střediskem odboje proti

německému vojsku. Na znamení ungeltského zvonu vypukne vzpoura Pražanů, kteří každý podle svých sil pomáhá osvobodit Prahu od cizáků. Městské brány jsou jimi otevřeny a do Prahy vjíždí slavné Jan Lucemburský, otec Karla IV. Zákon obdoby historických událostí, obrana a očista Prahy od německého vojska aktualizuje zdařilou novinku, která je nadto i zájímavým dokumentem středověkých poměrů našeho hlavního města. A. B.

MALÍŘ MISTR JAROSLAV V. LIPENSKÝ.

V pracovně šéfa známého pražského velkoobchodu spatřili jsme na stěnách několik obrázků s podpisem „J. V. Lipenský“. Protože nás obrázky zaujaly obzvláštním svým půvabem, dotazovali jsme se jejich majitele na autora, podepsaného na obrázcích. Ochotně nám mistrovu adresu a my jsme se hned k němu vypravili, abychom tohoto umělce poznali osobně a aby nám ukázal další své práce. Naše snaha, vyzvěděti něco o jeho osobě, nesetkala se však se zdarem. Z vrozené skromnosti odepřel nám mistr J. V. Lipenský na naše otázky, o své osobě odpovídati. A přece jsme si něco nezapomenutelného odnesli. Viděli jsme další mistrovsky práce a práce jeho kolegů, s nimiž uzavřel jakýsi pracovní kolektiv. Jest to společenství mladých lidí; z nichž každý dává ve své tvorbě to,

co nejlepšího může. Lze říci, že mistr Lipenský podává nám výrazy skutečného světa. Vychází od smyslového poznání vnější fyzické stránky jevů k citovému a psychickému pochopení niterného výrazu krásy. To vše se projevuje v jeho krajinách, které nám podávají sugestivní obraz skutečnosti ve svém citovém a osobitě kouzlu. S touto koncepcí zrakového vnímání je spojena i převaha tvarového nazírání nad hmotným, jež však není potlačováno; nýbrž spolupůsobí. Jeho obrazy jsou nositelem výrazu a krásy, harmonií kontrastů barevných i světelných. Všechna díla jsou výsledkem pilné práce a značného uměleckého nadání. Ukazují vedle nesporné umělecké kvality i poctivý poměr k výtvarným hodnotám. Köhler.

Málokterý chodec, jdoucí Stalinovou třídou na Vinohradech směrem ke Strašnicím, povšimne se domu čp. 176, který stojí osaměle proti zdi Olšanských hřbitovů. V přízemí tohoto domu je malý krámk. My, jako všeteční reportéři, zajímající se o vše, co by upoutalo zájem našich čtenářů, povšimli jsme si tohoto nenápadného krámčku a vstoupili jsme dovnitř. Přivítal nás majitel, mladistvého zjevu, sympatické tváře a dobráckých očí. Prohlédli jsme si zařízení jeho svatyně. Po zdích ve vkusném uspořádání visely malebné masky, kopie to afrických a indiánských originálů.

Kromě toho zaujaly nás celé konvoje modelů historických lodí všech zemí. Mezi nimi poznáváme Kolumbovu „Pintu“, „Ninu“ a „Santa Marii“.

Velmi ochotně nám ukázal řadu krásných uměleckých předmětů, které jsou jedinečnou zvláštností svého druhu.

V tomto prostředí pracuje již dlouhá léta tichý, nenáročný lidový umělec, mistr Jan Veverka. Jak jest skromný jeho nynější život, tak minulost byla

TICHÝ PRACOVNÍK.

pestrá, že jsme se zatajeným dechem v tichém pohnutí naslouchali vyprávění jeho zážitků.

Mistr Veverka s velkým ostychem a po dlouhém naléhání pověděl nám něco ze svého plodného a na zkušenosti bohatého života, který byl skutečnou životní universitou.

Lima, Euquador, Grand Chaco daly mu nejenom křest, ale inspirovaly ho k nynější výtvarné tvorbě. Mezi indiány kmene „Jivaro“ v pralesích Amazonky poznal tajemství preparování lidských lebek (tsantsi) a ty, mimo masek, používaných domorodými kouzelníky při náboženských obřadech, velmi dovedně, ba vůbec k nerozeznání napodobuje.

Při svých toulkách v přístavech v různých koutech světa se naučil zhotovovat přesné modely rybářských a historických lodí, které jsme shlédli v jeho atelieru. Tyto krásné modely, které tvoří s velkou péčí a láskou ke své práci, jsou vhodnými doplňky vodobě bytové kultury.

Mistr Veverka je vyhledáván sběrateli kuriozit, v jejichž řadách se těší veliké oblibě. Tito sběratelé v touze, aby sami vlastnili krásné a nevšední umělecké výtvoři, vyšle z jeho atelieru, žárlivě střeží možnost rozšíření těchto skvostů mezi veřejnost.

V závěru našeho interview prozradil nám mistr Veverka, že napsal knihu o lodích, která je již v tisku a vyjde v nejbližší době v nakladatelství Jelinek v Praze. A informoval nás o své další knize, na které právě pracuje a v níž seznámí veřejnost se životem v různých přístavech. V nejbližší době má v úmyslu podniknout cestu kolem světa.

S přáním mnoha zdaru rozloučili jsme se s tímto tichým a poctivým pracovníkem a umělcem, který nám na otázku, jak dospěl k takovéto dokonalosti ve svém oboru, odpověděl, že se mu podařilo vniknouti do duše člověka — primitiva a pochopiti jeho umělecké citění.

Přáli bychom si, aby v naší nové republice bylo takových tichých, po světě slávě netoužících pracovníků více.

Elegantní účesy jen z velkokadeřnictví **EVA** VODIČKOVA 36 - TELEFON 220-74

Noty • Kudelík

Praha XII., Palác nad Museem

Třída maršála Stalina číslo 6

Hudebníky všech oborů

obdržíte v hudebním závodě

ZDENĚK VLK

Praha II., Palackého tř. 6

FRANKLOVA divadelní ličidla

PRAHA II., LAZARSKÁ 5

Závod staré divadelní tradice - Tel. 274-70, 550-72

DIVADLA - KINA - RESTAURACE

ZARIZUJE **THONET-MUNDUS a.s.**

Ústředí: Praha II., ul. 28. října č. 16 - Telefon 303-41

Předprodej do všech divadel a sportovních podniků

„Universum“ vedoucí H. Mášová

Praha II., Václavské náměstí č. 18. - Telefon 213-15

(bio Illusion)

JAROŠOVA

RESTAURACE - AUTOMAT

Praha I., Dlouhá 41, Palác Velké Operety

Telefon 645-93

Zaručeně odstraní všechny vady pleti, padání vlasů
a podporují jejich vzrůst. Kosmetická poradna a laborator
kosmetických výrobků

Hela Seidlová

PRAHA XII., STALINOVA TŘÍDA 14

Nesčetná poděkování vždy k prohlédnutí

Divadlo všem!

Velkoobchod papírem, tiskopisy a kancelářskými potřebami

Bohuslav

• jen Jungmannova třída 12.
Hlávkův palác — Telefon 238-15.

PITŠ
PRAHA II.

**KNIHOVNA
NOVÝCH DRAMATICKÝCH AUTORŮ**

Vydává Matice divadelní, spolek pro péči o kulturní
povznesení českého divadelnictví

Svazek 1.

JAN GREŽA:

BARBORA CELSKÁ

Dramatická báseň o 3 dějstvích s epilogem (6 obr.).
Líčí osud manželky krále Zikmunda, Barbory, cti-
telky Mistra Jana Husa. - Cena Kčs 36.—.

V tisku:

J. J. Paleček-Kamberský: „Hotel Central č. 33“.
Napínavá komedie ve 3 dějstvích.

Eva Pávková: „Souboj královen“. Hra o 5 dějstvích.

Vyjde koncem března.

U všech knihkupců.

Nakladatel JOSEF ŠULC, knihkupec,
Praha II., Hybernská 34

Zvukové efekty na deskách

Jindra Zoder napsal dvě nové hry:

„REVOLUČNÍ KVĚTEN“

hra ve třech jednáních

„BÁJEČNÁ ZEMĚ“

satirická komedie v pěti obrazech

NAKLADATELSTVÍ

L. J. Peroutka,
PRAHA VII., Letenská 90

Naše poslední novinky!

Pro dospělé:

Zdeněk Endris: VLÍČ SKÁLA.

Hra o třech jednáních (6 m., 6 ž., sbor, venkovská světlice s předstíh). V tisku.

Jan Šimáně: VICHŘICE.

Hra o třech jednáních (5 m., 4 ž., 1 děvče - pokoj).

18.— Kčs.

Karel Zajíček: STŘÍBRNÁ VĚŽ.

Hra o šesti obrazech (14 m., 3 ž., sbor). 24.— Kčs.

Pro děti:

Růžena Opravilová: JANÍČEK S VNUČKOU.

Zdramatisovaná valašská pohádka B. M. Kuldý v devíti obrazech. 11 m., 3 ž., sbor. 15.— Kčs.

Divadelní nakladatelství a knihkupectví

MARIE ŠVEJDOVÁ dříve F. ŠVEJDA

PRAHA I., Celetná 25. - Telefon 646-72.

Divadelní obleky Národní kroje

pro všechny divadelní hry i operetní
novinky v prvotřídním provedení

MARIE TVRDKOVÁ,

půjčovna divadelních obleků

Praha XI., Grégrova 16. Telefon 519-26

Divadelní hry ● pro ochotníky

vydává a má na skladě

Knihkupectví A. Neubert
v Praze II., Hybernská 12

Telefon 250-15, 284-01.

STAROPRAMEN SMÍCHOV

Jeviště moderně a účelně zařadí Dekorace podle nejnovějších výtvar-

ných směrů provádí a staré odborně předělá

KAREL BUKOVSKÝ a JOSEF MIKOVEC

divadelní techničtí odborníci

PRAHA XIX., SEDLEC - ROZTOCKÁ 15

telefon 70159

Hry pro divadelní soubory
SVAZU ČESKÉ MLÁDEŽE:

Hlas země požehnané Napsal K. Zajíček

Hra neohroženého mládí. (5m, 4ž, pokoj, většina rolí ml.)

K novým břehům Napsal K. Zajíček

Hra o vítězství práce mladých. (9m, 4ž, pokoj)

Obě hry z venkovského prostředí.

Zašle: Divad. zastupitelství J. FREYOVÉ

Praha XVI. Pod Kotlářkou 2198 - Tel. 421-96